[illegible]

[illegible]

CHRISTIANI Kortholt/
SS. THEOL. D. ET PROF. PUBL.

TRACTATUS
DE
VIRGA AARONIS FLORIDA,
EX NUMER. CAP. XVII, I.-XI.

VITEMBERGAE,
SUMTIBUS ANDREAE HEBERI, MDCC XV.

Virga Iſai, *JESU!* ſine Te ſumus *arida Virga*.
Si nos, *CHRISTE*, foves, *florida Virga* ſumus.

VIRGAM AARONIS FLORIDAM

I.

COnſideraturis occurrit initio, quod ex ſtat Pſ. LXVIII, 36. *Mirabilis Deus in ſan ctuario ſuo.* Variant quidem Interpre tes, in verſione hujus dicti: *Formidabil es, o Deus e Sanctuariis tuis:* Ita Junius red didit. *Terribilis Deus de ſanctuariis tui.* Ita Muſculus ad h. Pſ. p. 461. *O Deus terr bilis es in Sanctuario tuo:* Ita Verſio Batav Rationem vero diverſitatis neque liber neque licet hic explicare. Vulgata ſatis commode: *Mirabilis De* non in ſanctis, ſed *in ſanctuario ſuo.* Optime Lutherus noſte: GOtt iſt wunderſam in ſeinem Heiligthumb. In Fonte tria ſunt *vo cabula*, quæ tria continent *oracula*, ne dicam *miracula*. Nobis ha vice ſufficit, quod vere admirabilis fuerit Deus Trinunus (*Elohi nora*) in Tabernaculo Moſaico, quod hic Sanctuarium plurali nu mero dicitur: quia in tres partes erat diviſum, nomine ab ipſo Jeho va huic tentorio primitus indito; *Dic filiis Iſrael, ut faciant mi Sanctuarium, & habitem inter illos*, *Exod. XXV*, 8.

II. Mirabilis certe *in Ceremoniis*, quibus in Tabernaculo cu tus peragebatur divinus, quas ſolas ſæpius frequentare, in ſun mis Davidi erat votis, Pſal. XXVII. 4. Mirabilis *in Sacrificiis*, qu præſcriptis a Deo ritibus, ad ſanctuarium mactabantur, & ty erant accuratiſſimi mirabilis perſonæ & officii Meſſiani, Hebr. 4. Mirabilis *in Miraculis*, quæ vel in ſanctuario, vel circa, vel propt iſtud, Deo ſic jubente, evenerunt. *Mirabile* Dei judicium fuit in N dab & Abihu, filiis Aaronis, *ſacer quos devorat ignis*, & quide *coram facie Domini*, i. e. coram Tabernaculo; in cujus prima pa te Arca fœderis poſita erat, ſymbolum præſentiæ divinæ, un

 expre

expresse additur: *sublatos deportate a conspectu sanctuarii*, Lev. X. 1-4. *Mirabilius* in Coracho, Dathane, & Abiramo, qui, cum totum cœtum ad portam Tentorii conventus congregassent, & ipsi ad portam tentorii constitissent, terra absorpti sunt, Num. XVI, 18. 19. 30. 31. Verum cum hæc essent severissima justitiæ divinæ exempla, *singulariter mirabile & mirabiliter singulare* fuit miraculum in Sanctuario, quod divina Sapientia exstare voluit *in Virga Aaronis florida*, quæ una nocte, cum arida esset, in interioribus Sacrarii, produxit germen, flores, amygdalas. Nisi me fallit animus, audio exclamantem Mosen, ubi Virgam primo intuitu florentem ostendit: *Elohim Nora Mimmikdaschecha! Mirabilis Deus in Sanctuario suo!* Audio hæc repetentem, Israelitis admirabilem & amabilem hanc metamorphosin ostensurum: *Mirabilis DEus in Sanctuario suo!* Nec dubium, quin ipse David ad hæc, quæ in Virga evenerant, respiciens, admirabundus dixerit: *Mirabilis Deus in Sanctuario suo!*

III. Mihi cum *ex Decreto Venerandæ atque Amplissimæ Facultatis Theologicæ Virga hæc Aaronis florida*, hoc tempore Quadragesimali, ac insequente Paschali accuratius sit contemplanda; faciam illud divino implorato auxilio, quantum per occupationes continuas, & temporis angustiam licebit, eo ordine, ut miraculum hoc consideremus, *qua Textum*, & *qua Typum*. Sit ergo Deo annuente

SECTIO PRIOR,

De Consideratione Virgæ Aaroniticæ Historica, qua Textum Mosaicum, adjunctis Quæstionibus necessariis, secundum seriem versuum.

CAPUT PRIMUM.

Mandatum DEI evidentissimum.

IV. TExtus habetur Num. XVII, 1. - 11. inclus. quibus versibus tota Historia absolvitur: duo enim reliqui non tam ad hujus miraculi, quam ad universam, de seditione, adversus Mosen & Aaronem orta, Historiam pertinent, ideoque opus non est, ut in iis explicandis laboremus. Ordine ut progrediamur, duo

duo inprimis *in textu Mosaico* veniunt consideranda: *Dei Oraculum, & ipsum Miraculum. Oraculum* exprimitur v. 6. prioribus; *Miraculum*, 5. reliquis. *In Oraculo* tria suo ordine disponit & exponit Moses, 1. *Mandatum evidentissimum*, 2. *Promissum eminentissimum*, 3. *Populum obedientissimum. Mandatum evidentissimum* describit, *ratione Personarum*; quis, per quem, & quibus, *ratione Materiarum*, quid, a Deo, per Mosen, Israelitis sit *circa hanc Virgam* mandatum.

V. *De Personis* agit Moses v. 1. & 2. *Et locutus est Dominus ad Mosen, dicens: Loquere ad filios Israel.* Est ergo *Prima Persona* circa hoc Mandatum consideranda, *Jehova Dictator*, qui singulari Majestate istud Mosi dictitavit. In Fonte est Nomen Dei essentiale יהוה soli Deo proprium Esa. XLII, 8. Jer. XVI, 21. XLIV, 26. Ex. III, 14. VI, 3. Num VI, 23. cujus ipsissimam exprimit essentiam, ipso Deo interprete Ex. III, 15 de quo notatu digna sunt verba Magni nostri Lutheri: *Ubicunque vox, Jehova, reperitur in Scripturis, significat Deum, qua Essentiam & Majestatem divinam; &, cum Hebræa lingva fere habeat decem nomina, quibus Deum ab ejusdem operibus denominat, solum hoc nomen, Jehova, Deum, ut est in Essentia divina, designat. Tom. II. Jen. Germ. fol. 487.* Vere enim Jehova hoc miraculo, Nominis sui Sanctissimi Omen divinitus comprobare voluit, qui in creationis opere germinare fecit terram; hic *aridam Virgam*, ut huic Deo applaudere possimus verbis Davidicis: *Magnificate Jehovam, Deum nostrum, adorate scabellum pedum ejus*, ubi ante Arcam deposita fuit Virga, *quia sanctus est*, Ps. XCIX, 5.

VI. *Moses Mediator, Persona secunda*, quem phrasi Apostolica ita appellamus, Gal. III, 19. quia hoc Mediatore Deus usus est in promulgatione legis, & hujus mandati, ad populum Israeliticum deferendi: *ab extractione* ita dictus est, ut Mose active sit *extrahens*, quam significationem intendit quoque Regina Pharaonis Filia, *quia ex aquis* non extractus, sed *extraxi eum*, Ex. II, 10. & mysterio non caruit hæc nominis impositio, ut passive & active diceretur Moses, qui non solum *extractus* fuit ex aquis, sed & ipsemet deinde vocatus, ut populum Israeliticum ex servitute Ægyptiaca extraheret, quorsum ipse Propheta respicit: *Recordatus est dierum seculi, & Mosche* sive eductoris *populi sui*, Es. LXIII, 11.

 Quid

Quid vero? nonne & hic Moses sui nominis rationem quasi impleturus, *extraxit* Virgam Aaronis floridam præ cæteris, non sine miraculo germinantem? qua de re in sequentibus: *Protulit* (eduxit) *ergo Moses* (eductor) *omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israel &c.* Num. XVII, 9.

VII. Hoc sane ministerio felix, quod miraculum non sine hoc ministro suo edere Deus voluit. Nullus unquam minister tantis laboribus, sed & nullus tantis honoribus obrutus. *Vix ulli mortalium tam admiranda obtigit liberatio, quam Mosi infantulo, vix ulli tam miranda educatio in Gynaeceo. Vix ulli obtigit, ut tam impense a Deo amaretur, custodiretur, eveheretur. Nulli, qui tam prodigiis omnibus venerabilis, quam colloquio, ipsos XL. dies, cum Deo plane Entheus fieret, adeo, ut facies ejus radiaverit; Nulli, qui a Deo ipso sepeliretur. Servatus mire in aqua, magis mire in terra;* quod est elogium *Joh. Cund. Diet. in Onomatol. sacr. p. 239. a.* Hunc ministrum suum intimum *allocutus est* Jehova, ratione plane singulari, de qua ipse Deus: *Non sic servus meus Mose, qui est in tota domo mea fidelis. In os alloquor eum, adeo, ut speciem similitudinemque Jehovæ intueatur, ac non per ænigmata.* Num. XII, 7. 8. Plura qui de nomine Mosis desiderat, consulat *Jun. in notis ad Exod. II, 10. Glass. Philol. S. l. IV. Tract. III. p. 953. D. Calov. in Proleg. ad Pentateuchum Mos. p. 208. Varen. Comm. in Exod. Dec. III. Loc. VI. concl. 2. & 6.*

VIII. Tertia Persona, *Populus Auscultator*, non quod publice audiverit, quæ Deus ad Mosen locutus est, sed quod ex Mose perceperit, quæ Deus *de virgis Israëlitarum* fieri vellet, ut est in textu: *loquere ad filios Israël*, vel ut Junius: *alloquere filios Israelis*, conf. v. 6. Totius Israëlis res hic agebatur. Seditiosi quidem videri volebant, direxisse solummodo querelas suas adversus Mosen & Aaronem; revera autem monstri quid alebant contra universum Israëlem, cujus Principes dum deturbatos volunt, quid aliud satagunt, quam ut omnia in castris Israeliticis conturbent, evertant? Seditio enim, quam præcedente capite descripserat Mose, erat occasio hujus miraculi, quam paucis hac occasione delibavimus.

IX. Cum נשיאי עדה *principes congregationis*, אנשי שם *viri nominis*, i. e. primates reliquarum tribuum, Num. XVI. 3. præ-

primis Dathan & Abiram e tribu Ruben primogeniti Jacobi, cui & Dominium & Sacerdotium, quæ olim penes primogenitum familiæ erant Gen. XLIX. 3. ob fœdum cum Jacobi Parentis uxore incestum, ablatum fuit, ægre ferebant hunc honorem sibi auferri, & in familiam Aaroniticam hæreditario & perpetuo transferri jure; His sese associabat Core, qui & seditionis dicitur autor, Dathan forte & Abiram, sublestæ alias fidei viros, socios nactus conjurationis in Mosen & Aaronem consobrinos. *Kaath enim genuerat Amram & Isaar: Amram autem Mosen & Aaronem, Isaar vero Core.* Exod. VI, 18, 21. Erant itaque Aaron & Core duorum Fratrum filii; Hi cum sua turba turbas dabant, & seditionem moliebantur; verum justo Dei judicio horrendis suppliciis puniuntur, aliis conjuratorum terra absorptis, aliis igne absumtis, aliis denique peste abreptis, Num. XXI, 31, 35, 39. Hæc erant vindicis Dei & justi judicis opera, quæ excipere debebat Patris Dei & misericordis, sed potentis ἐνέργεια. Ut ergo paterno signo & judicio demonstraret, Mosen non ex privato ausu affectuque fraterno hoc honoris & summi sacerdotii officium, sed ex divino mandato Aaroni contulisse, mandat capite, quod præ manibus est, ut singulis tribubus princeps baculum suum exhibeat, de quo mandato nunc pluribus agemus.

X. *Ratione materiarum* autem mandatum divinum tria habet *momenta*, vel tria verba imperativa, (1.) *sume* v. 2. (2.) *scribe* v. 2, 3. (3.) *pone* v. 4. Tria enim Mosi injungit Deus, (1.) ut *sumat* virgas a principibus tribuum Israeliticarum, (2.) ut *inscribat* illis nomina, ut (3.) *ponat* illas, sive deponat in Sanctuario.

XI. Primum mandati momentum est, *Sume*; vel, ut in textu: *accipe ab iis* (a-cum illis) *virgas singulas* (virgam virgam) per cognationes suas (ita vulg. Hebr. *pro domo Patris.* Jun. *pro paterna familia*) *ab omnibus Ducibus eorum secundum paternam familiam suam* (domum Patrum eorum) duodecim virgas. Tria hic notanda (1.) *quid*, (2.) *quot*, & (3.) *a quibus* sumendæ virgæ.

XII. *Quid sumendum?* Virgæ Hebr. מטות dictæ, de quibus infra. Fuerunt autem *Mattoth* Virgæ, seu potius Scipiones & Baculi, quos Principes gestarunt, tanquam insignia in suis tribubus collatæ sibi dignitatis, quod mox probatum dabimus.

XIII. *Quot* vero ſumendæ erant virgæ? In textu expreſſe dicitur: *accipe duodecim virgas*, nempe pro numero tribuum, quæ cum fuerint duodecim, hinc & duodecim virgas Moſes colligere debuit. Capita quidem ſeditioſorum maximam partem erant ex tribubus Levi & Ruben, ſed cum his & alii ex aliis tribubus ſeſe conjunxerant. Voluit ergo Jehova, ut ex omnibus tribubus adſumerentur virgæ, ne quis in poſterum ex hac aliave tribu idem tentaret. Expreſſe hinc dicitur: ſume *duodecim virgas*, & quidem *ab omnibus ducibus eorum, ſecundum paternam familiam ſuam*.

XIV. *A quibus* ergo ſumendæ? *a principibus familiarum* ſeu tribuum, qui in fonte dicuntur *capita domus paternæ* inter Iſraelitas. Domus Patris dicebatur apud Judæos quævis familia, quæ ſuum habebat Patremfamilias, qui erat ראש בית אב *Caput domus paternæ*, ſeu Patris, nempe Jacobi communis Iſraelitarum Parentis. Hic *domus Patris* ſunt ſingulæ tribus Iſraeliticæ, quæ propterea eodem verſu nominantur *domus patrum eorum*, nempe filiorum Jacobi, ex quibus ſingulæ tribus enatæ, tanquam ſurculi ex ſuis ſtipitibus. Ideoque *capita domus paternæ* fuerunt 12. Principes, ſeu Primates inter omnes Iſraelitas, ſecundum numerum 12. Familiarum, & *Caput domus paternæ*, Princeps in ſingulis tribubus primarius, qui nominatim recenſentur Num. I, 20. 22. 24. &c. alias appellantur *primaria capita patrum filiorum Iſrael*. Num. XXXVI, 1. Minus ergo congrue reddidit Vulg. *per cognationes ſuas*: magis appoſite *Junius*, *pro paterna familia*; optime autem, pro more ſuo, optimus interpretum *Lutherus*: von einem ieglichen Fürſten ſeines Vaters Hauſes einen / ut repetitio in fonte ſit ſaltem explicatio prioris. Et certe cauſam non habent Interpretes, cur hic a fonte abeant; cum vox *domus* in omnibus fere linguis pro familia uſurpetur. Hinc familiares locutiones, *de domo Auſtriaca*, *Hiſpanica*, *Holſatica*, &c. Eo igitur collimat divinum mandatum, ut ex ſingulis tribubus princeps ſeu Primus baculum ſuum exhibeat Moſi, deponendum in tabernaculo coram teſtimonio, ut, quia prærogativa Sacerdotii, cui familiæ eſſet adſerenda, in controverſiam venit, voluerit Deus ejusdem rei *exhiberi* ſignum, *in exhibitis* Moſi baculis, qui regiminis

nis sui erant Symbola, *de qua re deinde in Quæstionibus*; hic notentur loca, in quibus de regimine usurpatur Ps. XLV, 7. Hebr. I, 8. Ps. CX, 2. Mich. VII, 14. citante *Flacio in Cl. Script. p. 1278.* Ante ergo, quam hinc abeamus, afferenda atque adserenda nobis una atque altera Quæstio:

Qv. I. *Quid notandum in vocabulo* מטה*?*

XV. Cum hoc vocabulum sæpius hoc capite occurrat, eoque notetur *Virga Aaronis*; de qua hac ipsa disputatione præcipue agimus, penitius dispiciamus, quæ sit ratio hujus vocis, & quæ significatio. Derivatur non a מוט *mutare, vacillare* Præt. Kal. מט & fœmin. מטה *vacillavit terra*, Psal. LX, 4. XLVI, 7. (Dagesch enim signum est abjectæ radicalis) sed a נטה *Natha, inclinavit*; inde dicitur Matthe *baculus*, quo quis nititur, *fulcrum*, *Scipio*, ideo *baculus panis* Psal. CV, 6. Targum reddit: *fulcrum cibi.* Ratio appellationis est, quod *extendatur* ad indicandum, aut faciendum aliquid; aut, quod facile *inclinetur*, ut vult *Buxtorf. Avenarius* utramque derivationis rationem conjungit. Sæpius in Bibliis reperitur: Loca, quæ adduci solent, sunt: Lev. XXVI, 26. Exod. IV, 2. VIII, 16. XVII, 2. 6. XXXIV, 13. Hab. III, 14. *Metaphorice* notat quodvis auxilium & subsidium II. Reg. XIIX, 21. Psal. XIIX, 19. In fonte quidem aliud est vocabulum, quod tamen eandem obtinet significationem, hinc Targum vertit, *& fuit verbum Domini fulcrum mihi, LXX.* καὶ ἐγένετο κύριος ἀντιστήριγμά μου. *Et factus est Dominus protectio mea. Per Synecdochen* sumitur pro familia seu tribu, Num. II, 5. 7. seq. Jos. XX, 9. quia tribuum Israeliticarum signa erant baculi, inscriptis earum nominibus, *ut ex hoc ipso patet versu.*

XVI. Tria alias apud Hebræos sunt *vocabula*, quibus gestamen Principum & Judicum populi circumscribitur: מטה, שבט, מקל, de quorum differentia ita *Philologus insignis*: In S. literis *Virga*, quæ proprie *schebet* dicitur, Regni insigne est, ut Psal. XLV, 7. Esa. XIV, 5. ubi *Schebet*, *dominantium*, per appositionem dicitur. *Matteh baculus imperiorum.* Sic *Matteh* virga Aaronis & Principum. *Regum* tamen videtur differre a *Principum.* Regum, Arabibus *Sabt almeluch*, Sceptrum Regale, ductile fuisse ex ferro, ære, auro, colligi potest ex illis locis, in quibus ferreæ virgæ fit men-

mentio, ut Pf. II. &c. Inde Syris *schebat*, *ducere*, *extendere*, *dactile opus efficere*. At *Matteh*, vi radicis נטה natah, *Scipionem* vel *hastam* significat, cui quis innititur. Quamquam *hasta* quoque regum olim gestamen fuit, & pro *diademate*, *sceptrum* dicebatur, *Justin. l. 43. c. 3.* uti ex *Turnebo* & aliis *Bernegg.* & *La Cerda* in 6. Æneid. v. 760. מקל *Makkel* vero, (unde M mutato in B baculus) usurpatur *pro baculo pastorali* Gen. XXX, 37. Zach. XI, 10. pro *Scipione viatorio* Exod. XII, 11. pro *clava* aut *fuste* militari, Ez. XXXIX, 9. pro *Sceptro*, Jer. XLIIX, 17. *Joh. Heinr. Ursin. Arbor. Bibl. c. XXXI, 5. p. 385. 386.*

Qu. II. *Lutherus* num recte vocem *Matteh* reddiderit Stekken / & non potius Rute?

XVII. Parvi momenti quidem videtur hæc quæstio; mirum tamen, cum omnes fere Lat. Interpretes verterint *Virgas*, imo *Lutherus* ipse Latinam hanc vocem simili germanica expresserit, ad Hebr. IX, 4. die Rute Aarons / die gegrünet hatte? Verum etiam Versio lingua Saxonica impressa anno 1520. ideoque fere ante tempora Lutheri, has virgas a Mose collectas semper vocaverit Roden; Nym von ytliken ene Roden / van allen Vörsten twölf Roden / und enes ytliken Namen schaltu schriven op den Roden / &c. mirum, inquam, cur solus toto hoc capite elegerit vocem Stekken? Non autem absque ratione, si spectes (1) *significationem vocabuli*. Non enim Interpretum, potius fontis hic habenda erat ratio. *Matteh* ab *inclinando* dicitur, non, quod sese *inclinet*, ut viridis virga, quæ flecti potest, sed, quod viator baculo sese inclinare possit & fulcire, eumque absque curvitate extendere, quod Scipione, non *Virga* proprie sic dicta fieri solet. LXX. ergo, vim vocabuli attendentes, non adhibuerunt Græcis alias usitatam vocem θαλλὸν, quæ proprie significat *ramum virentem*, a θάλλω *vireo*, sed habent ubique ῥάβδον a ῥᾶον βαδίζειν, i. e. *facilius incedere*; quorsum non facit *virga flexilis*, verum *baculus fortis & duriusculus*, cui tuto & sine periculo innitimur. Dixerit quispiam, *Virga* apud Latinos eandem habet significationem, dicitur vel *a virtute*, vel quod *vim regat*, ut vult *Isidorus lib. 17. c. 6.* Credam autem potius a *vireo*, ideoque propriissime *ramus tenellus* virentis arboris ac fruticis. Bene Perottus. *Virgæ sunt sum-*

viltates frondium arborumque, dicta, quod virides sunt; quæ si lenis fuerit, virga est: si nodosa & aculeata, scipio rectissimo nomine vocatur, quia arcuato vulnere in corpus infligitur. Lib. V, cap. 27. cit. *Martin. in Lex. Etymolog. voc. Virga.* Quicquid hujus sit, in vernacula nostra manifestum est discrimen, inter Rute & Steffen / quod nec pueris ignotum. *Virgæ* sunt tenuiores, viridiores & flexiliores; *Baculi* densiores, aridiores & duriores.

XVIII. Concinnior est *Lutheri* versio, qui Steffen reddidit, (2) *ob usurpationem baculi.* Certum est ex Textu, Mosen loqui, non quidem de fustibus, sed elegantibus baculis, quibus Principes Israelitarum incedebant, non *solius decoris* gratia, cui satis fuisset virga etiam tenuior, sed potius *autoritatis, severitatis* & *imperii* causa; cui rei aptiores erant *Scipiones*, quos vulgo vocamus Regiment-Stäbe / quam virgæ, quibus vel pueri ludunt, vel Præceptores cædunt, & idcirco plane ineptæ tantis Personis, quarum Majestas ex bacillis istis, imperii traditi & potestatis exercendæ symbolis, æstimanda erat. Sceptra enim fuerunt, quæ ab ipsa Scriptura ob singulare robur dicuntur *Virgæ Virtutis*, in isto Psalmi: *Virgam Virtutis emittet Dominus e Sion.* Hieron. *Virgam fortitudinis tuæ.* LXX. ῥάβδον δυνάμεως. Jun. *Scipionem robustum tuum*, Psalm. CX, 2.

XIX. Denique maluit *Lutherus* adhibere voc. Steffen (3) *ob rationem miraculi*, cujus certe etiam in versione erat habenda ratio. Cardo miraculi in eo versatur, quod ligna illa, hactenus a principibus manu gestata, arida erant, & plane exsiccata; nihilominus una nocte effloruerunt. Quod si *Virgæ* fuissent recentes, quæ suspicionem alicujus viriditatis incurrere potuissent, eo ipso flos hujus miraculi emarcuisset. Habeant ergo Latini suas virgas, nos merito laudamus *Megalandrum nostrum Lutherum*, & Interpretem accuratissimum, & Germanum acutissimum, qui *omne tulit punctum*, quod in sua versione adhibuit voculam Steffen / atque hoc ipso satis accurate ad ipsum miraculi nervum respexit. Largimur quidem ambabus, posse *per virgam* explicari, quod & *Lutheri* ad Hebr. IX, 4. interpretamentum confirmat, (quamvis & alia subsit ratio, cur ibidem virgam reddiderit die Rute / non vero der Steffen) & tot Virorum doctorum versiones, quas omnes rejice-

re, delictum esset virgis luendum: Sed loquimur saltem de accuratiori versione, cujus laudem non immerito *Luthero* nostro attribuimus, qui & aliis in locis idem vocabulum de tali instrumento usurpari videbat, cujus rationem sola solius virgæ mentio exhaurire non poterat, ideoque non Rute / sed vel Stab / vel Stecken interpretatus est, nimirum de *instrumento custodiendis ovibus*, Exod. III, 1. cap. IV, 2. seqq. *excutiendis frugibus* apto, Esa. XXVIII, 27. *de pedo Pastoritio*. Psal. XXIII, 4. in quibus ultimis locis Stab & Stecken semper conjunguntur.

Qu. III. *Baculi Principum fuerintne viatorii, nec ne?*

XX. Inter Eruditos disceptari solet *de Virgis* Principum, fuerintne viatoriæ nec ne? Non fuisse autem *Scipiones*, satis probabile est; sed aut *baculos*, huic negotio peculiariter selectos, quod sensisse videtur *B. Waltherus*. Ita enim ille. *Credere malim, virgas illas, quæ ad tabernaculum sunt allatæ, ut ex illarum germinatione judicium Domini de summo Sacerdotio constaret, non fuisse viatorias, sed quas conferre voluerunt familiarum Principes, ad illam Sacerdotis maximi electionem, in quibus Principum inscriberentur nomina, ut facilius illæ distinguerentur ab aliis certa nota, cui Sacerdotium summum germinans Virga detulisset, in Harm. Bibl. p. 418.* aut potius *insignia principalis dignitatis*, quos in jure dicendo imprimis illi gestarint: cujus rei probabiles dabimus rationes, quum idem nobis erit adserendum *de Virga Aaronis*, quod non tam viatoria, quam insigne fuerit summi Sacerdotii & Magistratus. Vid. qu. 4. 7. 8. th. XXI, XXII. XXIX. XXX. XXXI.

Qu. IV. *Qua ergo de causa Principes virgas suas, seu baculos gestarint?*

XXI. In signum Potestatis & dignitatis, tanquam insignia suæ in hac vel illa familia æstimationis, inprimis in jure dicendo, ut verisimile est. Ita enim consuetudinis erat, uti apud Romanos *fasces*, apud alias gentes *sceptra*. Hac de causa Reges, Principes, Prætores, Judices, imo Pastores suas olim gestabant virgas. *Reges suas* habebant virgas, regiæ suæ potestatis Symbola, quas Sceptra vocamus. Vulgata virgas nominat, de Ahasvero Rege loquens: Nemo, non vocatus, Regis atrium interius ausus fuit ingredi, *nisi forte Rex auream Virgam ad eum tetenderit, pro signo clementiæ*, Esth. IV. 11. Nec minus *Principes*, primi a Rege, quod verius

rius

rius ex noſtro Textu colligitur, quam quod Vulgatæ Verſionis Patroni, ex Hebr. XI, 21. probare ſatagunt, Joſephum in Ægypto *Virgam*, in principatus ſui teſtimonium, geſtaſſe; cum tamen in textu id ſolum dicatur, quod adoraverit Jacobus Deum, incumbens Scipioni, quo ſe alias ſenex fulciebat. *Locus Parallelus*, eſt Gen. XLVII, 31. & juravit ei, & incurvavit ſe Iſrael *ad caput lecti.* Cauſa quod hæc Loca, quoad verba, ſibi non reſpondeant, hæc eſt, quod nomen in Hebræo מטה, pro diverſitate punctorum, etiam ſignificatum variat: ſi legas *Mittah*, lectum, ſi *Matteh*, baculum ſignificat. Conf. quæ habent ad h. l. *Junius in Parallelis* Lib. III, 541. 542. *Quiſtorp.* in not. ad N. T. p. 390. *Walth. Harm. Bibl. p. 163. Theod. Hakſp. Not. P. I. p. 248.*

XXII. Sed & *Romani Prætores* virgam gerebant. Hinc manumiſſuri ſervos, eorum capita ſolebant *Virga* attingere, quæ dicebatur *Vindicta* vel *Vindicia.* Hinc *Cicero* in Topicis: *Si neque cenſu, neque vindicta, nec Teſtamento liber factus eſt, non eſt liber. Perſius* quoque Sat. 5.

Vindicta, poſtquam meus a Prætore receſſi,
Cur mihi non liceat, juſſit quodcunque voluntas?

Judices etiam in tribunalibus *virga* uti ſolent, in ſymbolum poteſtatis vindicativæ & punitivæ, quæ eis ex officio competit erga improbos. Nos vocamus den Richter-Stab / oder Richter-Steken / quæ ſi frangatur, fracta miſeris eſt omnis ſalutis ſpes. Populus etiam Romanus, ſi quem optime de ſe meritum regiis honoribus ornatum vellet, ei *Scipionem* eburneum, togamque pictam ac tunicam palmatam cum ſella eburnea deferebat. *Corn. Tac. l. 4. annal. Apud Muſcovitas inſigne muneris publici baculum quoque legimus eſſe, uti hodienum in hac Agrippinarum Colonia baculus conſulibus a miniſtro præfertur, qui Romanorum faſcium, ſecuriumque loco eſt.* Verba ſunt *Jac. Maſen. Spec. Imag. cap. XXXII. pag. 417.* Recta βακτηρία utebantur primores populi & judices. Autor Etymologici Magni: βακτηρία, ἣν ἐκάλουν ὀρθήν. Ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ οἱ ἐν περιουσίᾳ, καὶ οἱ δικάζοντες. Recti baculi etiam Perſici videntur fuiſſe appellati: nam Græci Grammatici Περσικὴν βακτηρίαν interpretantur ὀρθήν. *At judicio Athenienſium* βακτηρία *peculiarem & operoſiorem formam habuit: quam non uno loco deſcriptam habes apud commentatores Ariſtophanis,*

nis, & alios veteres Grammaticos. v. *Commentar. Casauboni ad Theophrasti Characteres Eth. Editionis Lugdun. 1599.* De Proverbio, δαφνίνην φορῶ βακτηρίαν, cum quis negat, se sibi ab alicujus insidiis metuere, *v. eund. Casaub. pag. 280. Pastores* virga, vel potius baculo instructi, gregibus suis adsunt. Hinc illud in scholis pervulgatum: *Pastor oves baculo minat, lupus ore minatur*, & veri simile est, a pastoribus derivatum esse morem regum, sceptra gerendi, cum nihil aliud esse debeant, quam ποιμένες λαῶν, *Pastores Populorum*, ut Agamemnon dicitur Homero. Quapropter & Philo: ἡ ποιμενικὴ, προαγωγή τις ἐστι στρατηγίας. *Pastoralis*, inquit, *ars præludium est ad regnum.* Libr. de Joseph. conf. *Marchant. Horto Pastor. 995. 996.*

XXIII. Alterum mandati momentum est, *scribe*, quod in textu *generaliter* adseritur de Virgis Israeliticis: *unius cujusque nomen* (Viri nomen ejus) *superscribes virgæ suæ.* Jun. *cujuscunque nomen inscribito virgæ ejus: singulariter* de virga Aaronis v. 3. *Nomen autem Aaron erit in tribu Levi, & una virga cunctas eorum familias continebit.* Ita insulsissime, ne dicam falsissime *Vulg.* Hebraica ita fluunt: *Et nomen scribes* (ἐπίγραψον LXX. *Inscribito*, Jun. *erit*, Vulg. perperam) *super virgam Levi, quia Virga una* (est destinata) *capiti* (seu in caput) *domus patrum eorum.* Quid *Vulgato* in mentem venerit, hariolari non licet. Aptissime Lutherus & sensum & verba exprimit: den Nahmen Aaron schreiben auff den Stekken Levi. Denn ja für ein Häupt ihrer Väter Hauses sol ein Stekken seyn / quod juxta Bibliorum Ernestiorum glossam est: An statt des Fürsten des Stammes Levi / soltu Aarons Nahmen schreiben. Denn ein jeder Stekken soll einen Hauptmann oder Fürsten seines Stammes andeuten. Batavi hoc glossemate comma alterum explicant: Für ein jegliches Häupt / Fürsten und Obersten / des väterlichen Hauses: Und ist die Meinung / ob wol der Stamm Levi in zween Theil / nemlich das Priesterliche Geschlecht / und die Leviten seyn außgetheilet / so sollen sie doch dießmahl zusammen unter einem Haupt / nemlich Aaron gerechnet werden. Quod idem est cum annotationibus *Junii*, q. d. *etiamsi tribum Levi in duas partes distinxi, Sacerdotum & Levitarum, in hac tamen, ut in reliquis, virgam unam esse volo, & Aaronem totius generis principem.*

XXIV. Loquitur ergo hac mandati parte Jehova *de scriptione generali*, quod singula singulorum principum nomina singulis virgis inscribi debeant, *de scriptione speciali*, nomine nimirum Aaronis, ejus virgæ inscribendo, & *de ratione singulari*, seu de fine scriptionis, ut eo melius Virgæ dignosci possint, si nimirum suis *οἰκείοις* distingvantur nominibus. Ratio est, *quia una virga est in quemque primarium familiæ suæ paternæ*, secundum versionem *Junii*, necesse ergo est, ut quisque suam suo nomine signet, & inde elucescat, cujus virga miraculo divino sit cohonestanda? Sed *de fine scriptionis* manifesta res est, non autem *de scriptionis genere*.

Qu. V. *Quonam modo inscriptum fuerit nomen cuique Virgæ?*

XXV. Moses quidem in Textu mandatum accipit de inscribendis nominibus; inde tamen firmiter concludi nequit, ipsum Mosen inscripsisse nomina; cum ipsi fecisse videamur, quod nostro jussu factum. Ita Pharaonis filia de se testatur, quod extraxerit Mosen, cum tamen textus expresse id tribuat ejus ancillæ, quæ, jubente Domina, puerulum *extraxit*, Exod. II, 10. Jussit potius Mosen, ut quilibet suæ virgæ suum imprimeret nomen, ad præcavendam omnem fraudis suspicionem. Nobiscum hac in parte sentit *Joh. Cunrad. Dietricus: Mandat*, inquit, *Jehovah, ut ex singulis tribubus princeps seu primus baculum suum cum inscriptione nominis οἰκείȣ exhibeat; In Botanica sacra p. 533. a.* Sed quæ fuit ratio scriptionis? scripta sunt nomina, vel *appensa membrana*, vel *atramento*, vel *incisura*. *Non illa*; quæ facile mutari potuisset, nec prorsus abfuisset fraudis suspicio, quam tamen Mosen omni cura in hoc negotio evitasse, tam certum est, quam quod certissimum; *non isto*: cum enim atramentum seu quodvis liquidum lignum non tam penetret, quam maculet, & quæ atramento notantur, facilime vel mutari vel deleri possint, probabile est, & hoc scriptionis genus Mosen non admisisse, ne haberent malevoli, quod in hoc miraculo sugillarent.

XXVI. Ideoque *incisura* potius notatio facta fuit, ob (1) *certitudinem*, quia non facile deleri potuit, quæ ratio hic potissimum venit attendenda, (2) ob *consuetudinem*. Ita solebant Pastores *incisura* notare suos baculos, vel virgas, quæ est conjectura *Joh. Henr.*

Ursin. in Arbor. Bibl. cap. XXX. 388. (3) ob *aptitudinem*, quod facta incisione commodius fieri poterat. Nec abludit vox Hebræa כתב, quæ quidem in genere de scriptura usurpatur, Psal. XL, 8. Jer. XXXII, ult. XXXVI, 17. &c. interdum tamen de incisione, quorsum refero Lev. XIX, 28. *scripturam stigmatis*: non ponetis in vos γράμματα ςικτὰ LXX. &, quod scriptio in tabulis lapideis, manu Dei sculpta, vocetur ab hac voce מכתב, *Mictab* Exod. XXII, 17. Nec frustra LXX. ἐπίγραφον verterunt; quod hic fuerit solennior ἐπιγραφὴ non tam scripta, quam sculpta. Favet huic conjecturæ, quod de Mosis Virga Hebræi affirmant, illi insculptum fuisse nomen Dei. Vid. sequentem Qu. 6.

Qu. VI. *An Aaronis Virga eadem fuerit cum Virga Mosis?*

XXVII. Sæpius *virgæ Mosis* meminit Scriptura, eamque vocat *Virgam Dei*, ob singularia miracula, quæ, adminiculo hujus Virgæ, a Mose sunt edita: *Reversus est Moses in Ægyptum, portans virgam Dei in manu sua*, Exod. IV, 20. nempe illam virgam, de qua dixerat Deus: *Baculum istum accipito in manu tua, quo edas signa*, Exod. IV, 17. Quamvis Hebræi hujus appellationis aliam adferant rationem; fuisse nimirum quadratam, & in quatuor lateribus nomen Dei Tetragammaton, sive quatuor literarum, inscriptum, ita ut singulis virgæ lateribus una nominis litera esset incisa, & inde dici *Virgam Dei*, ut est apud *Marchant. Hort. Past. p. 996. 6.* Sunt qui Virgam Aaronis eandem cum Virga Mosis, miraculorum patratrice, adserunt, ex quibus est *Estius, Comment. in cap. IX. Epist. ad Hebr.* idque confirmare satagit ex Num. XX, 9. Sed recte hoc ipso loco negat *Bonfrerius*, nec desunt argumenta. Etenim expresse in Textu dicitur *Virga Levi*, non Mosis v. 3. & *Virga Aaronis*, quæ erat inter alias Principum Virgas, v. 6. & floruerat, v. 8. deponenda deinde ante testimonium, v. 10. *Cæteri* etiam *principes suspectum habuissent Aaronem & Mosen, si ipsi fratri adsignasset virgam illam, quæ tot portentorum erat operatrix; cum alii communem virgam acciperent, consequenterque miraculum florentis virgæ, non Aaroni, sed virgæ tribuissent; ut bene monet Marchant. de Virga Aaronis florente, Lect. I. p. 997. a.*

XXIIX. Frustra vero objicitur, quod de Virga, qua petram Moses percussit, dicatur, quod Moses eam acceperit e conspectu Jehovæ, Num. XX, 9. ac si ea ipsa fuisset virga, quam hic *coram*

Jehova relinquere Moses jubetur, Num XVII, 10. Recte enim ex hoc loco adserit *Bonfrerius*, non Aaronis tantum, verum etiam Mosis virgam, coram Domino adservatam fuisse in Tabernaculo, quod volunt *Ursin. in Arbor. cap. XXXI. 4. pag. 387. Diet. in Artic. Bibl. p. 534. a.* Negat tamen *Jos. Hall. in Vision. Bibl. P. I. p. 480.* Quidam percussionem istam factam adserunt virga Aaronis, non Mosis, *vid. Batav. Gloss.* ad Num, XX, 9. sed obstat locus Parallelus, ubi aperte satis hoc miraculum attribuitur virgæ Mosis: *accipe baculum tuum, quo percusseras rivum illum; accipe in manum tuam, quum eris abiturus,* Exod. XVII, 5.

Qu. VII. *Virga Aaronis fueritne Viatoria, nec ne?*

XXIX. Quod non fuerit viatoria, ein Hand-Reiß oder Geh-Steffen / patet (1) *ex voce* מטה, pro insigni tribus aliquoties adhibita, Num. II, 5. 7. seqq. Jos. XX, 9. unde probabiliter colligitur, tribuum Israeliticarum signa fuisse baculos, inscriptis earum nominibus, Num. XVII, 2. (2) *ex facto* Principum Israelitarum, Mosi singulas afferentium Num. XVII, 6. (3) *Ex quantitate* Arcæ fœderis respondenti aut convenienti, in quam integra erat reponenda, v. 10. Quod si viatoriæ fuissent, locus huic virgæ angustior esset adsignatus. (4) *Ex figura*, qua passim conspicitur in nummis & siclis Judæorum, quas rationes affert *Diet. de Tabernaculi exstructione, p. 203.* Sed si viatoria non fuit;

Qu. IIX. *Qualis ergo?*

XXX. *Insigne summi Sacerdotii & Magistratus, sceptro simile, aut lituo*, de quo *Tiraquell. in Alex. ab Alex. lib. V. cap. 19. pag. 744.* cujus rei non leves sunt conjecturæ. Reges enim & Principes non tantum baculos suos gestabant, aut virgas; sed etiam Sacerdotes. A Diis accepisse consvetudinem solebant gloriari. Ita *Minos* in Creta apud Hesiodum, ζηνὸς ἔχων σκῆπτρον, τῷ καὶ πολέων βασίλευε: *Jovis habens sceptrum, quo & urbes regebat.* Quod *Plato* in Minoë censuit, *Jovis Doctrinam* esse. Ita Messiæ Sceptrum, *doctrina*, Psal. CX, 3. Esa. II, 4. Sic Chryses Sacerdos *Apollinis coronam aureumque Sceptrum* manu præfert apud Homer. Iliad. I. v. 10. 15.

---------------------- ὀλέκοντο δὲ λαοί,
οὕνεκα τὸν χρύσην ἠτίμησ' ἀρητῆρα.
ἀτρείδης ὁ γὰρ ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας ἀχαιῶν,
λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,

 στέμμα τ'

στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου ἀπόλλωνος.
χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ, καὶ ἐλίσσετο πάντας ἀχαιούς.
-------------------------- *Peribant vero Populi,*
eó quod Chrysen inhonoravit Sacerdotem
Atrides. Is enim venit currentes ad naves Græcorum,
Liberaturus filiam, ferensque infinita dona,
coronas habens in manibus eminus ferientis Apollinis,
Aureo cum sceptro, & precabatur omnes Græcos.

XXXI. *Virgam a Musis* quoque accepit Hesiodus; & Magi suas habebant ῥάβδους e lauru, ἀυστάκους dictas; Augures *Lituos* suos recurvos, Episcopi sua inde peda, baculos in fine acutos, in medio rectos, recurvos in summo, de quibus *Hælzlin in Apollon. Argon. p. 34. Et Stengelius in Pomona cap. X. pag. 133.* Unde in Concilio Constantinopolitano legimus, Marinum, Romani Pontificis Vicarium, Plotio ad Synodum ingredienti, baculoque solenni innixo mandasse; ut pedum deponeret: *Quia*, inquit, *baculus est signum Dignitatis Pastoralis, quod hic habere nullatenus debet: quia lupus est, non Pastor. In Concil. Constant. act. 7.* refero ex fide *Jac. Masen. Spec. Imag. Cap. XXXII. 417.* Quorsum referendus quoque Virgarum apud Veteres usus eximius, in sacris & vaticiniis, de quo vid. *Cæl. Rhodig. Lect. Antiq. l. VII. cap. XXIX. p. 379. 380.* Ubi & hoc notat, quod ad rem nostram facit, Hebræorum ritibus, *Virgam habere in manu*, doctrinæ habuisse indicium, *p. 383. Credas hæc κακοζηλία pagana, ab exemplo Mosis orta, & Aaronis; quorum ille primo ut Pastor, deinde ut Dux exsulum & peregrinantium: hic ut summus Sacerdos baculos suos gestaverunt.* Verba sunt *Joh. Henr. Ursin. Arboret. Bibl. cap. XXXI. 4. p. 387.*

XXXII. Tertium mandati momentum est, *Pone*, vel, ut v. 4. hæc mandati pars exprimitur: *Ponesque eas in tabernaculo fœderis coram Testimonio, ubi loquar ad Te.* Injungitur ergo Mosi, ut certo loco collectas virgas deponat, qui locus describitur in Textu: 1. *generaliter in Tabernaculo fœderis*, quo nomine appellatur Templum Mosaicum, instar tentorii in deserto erectum, cum adjectione vero dicitur מועד, a יעד, *certum conveniendi locum vel tempus constituit*, nomen Heemant. converso י in ו *conventus, locus præfixus, Tempus determinatum*, & est propriissime locus, ubi ex con-

stitutio-

ſtitutione divina conventus fiebant ſolennes, ut non inepte dixeris *Tentorium Eccleſiæ*, *congregationis*, *conventus*. Lutherus ab indictione vocat die Hütten des Stifftes / vel Stiffts-Hütte / & verſionis ſuæ ipſe reddit rationem: Das Hebräiſche Wort *Moëd* haben wir nicht anders wiſſen / noch wollen teutſchen. Es ſoll aber ſo viel heiſſen / als ein gewiſſer Ort oder Stäte / wie eine Pfar-Kirchen oder Stifft / dahin das Volck Iſrael kommen / und Gottes Wort hören ſolte / damit ſie nicht / ihrer eignen Andacht nach / hin und wieder lieffen / auf Bergen / in Gründen / und andern Orten / GOtt zu opffern / in Gloſſ. ad Exod. XXVII, 21.

XXXIII. 2. *Specialiter: coram Teſtimonio*, nimirum deponendæ erant virgæ *in Tabernaculo*, *coram arca fœderis*, quæ in tertia Tabernaculi parte omnium ſacratiſſima & ſecretiſſima in adytis ejus occultabatur, deſtinata ſervandis divinæ legis tabulis, imo Virgæ Aaronis & Mannæ. Dicitur autem hæc Arca hic & alibi *Teſtimonium* abſolute, (1) *ratione Dei*, quia Arca Teſtimonium erat, de qua teſtatus erat Deus, quod ibi habitaturus, &, quod inde populo ſuo opem ſuam imploranti, propitium ſe exhibiturus eſſet. (2) *ratione ſui*, obſervabantur enim ibidem Tabulæ lapideæ, in quibus Decalogus ſcriptus erat, tanquam *divinæ voluntatis teſtimonium*; inde quoque dictæ *Tabulæ teſtimonii*, Exod. XXX, 18. XXXII, 15. & abſolute *Teſtimonium*, Exod. XVI, 34. XXV, 16. 21. XL, 20. (3) *ratione populi*, quia ex Arca Deus Moſi *teſtimonium* ſuggerebat, Moſes populo. Videantur loca ſimilia Exod. XVI, 24. Lev. XVI, 13. XXIV, 3. & conferantur Exod. XXVI, 33. 34. XXX, 6. 26. XL, 3. 21. Num. IV, 5. VII, 59. Jer. IV, 16.

XXXIV. 3. *Singulariter*, cum additione, *ubi loquar ad Te*, ita Vulg. *ubi convenire ſoleo vos*, Jun. in fonte eſt אִוָּעֵר a rad. יעד, de qua Theſi XXXII, LXX, *γνωσθήσομαι*, *Indicar.* Avenar. *Lutherus* non male elegantiam Hebr. lingvæ expreſſit in vocibus ערות אועד für dem Zeugniß / dafür ich euch Zeuge. Finis enim Arcæ fœderis erat, ut eſſet viſibile quoddam præſentiæ Dei teſtimonium Pſ. XLVII, 5. *Hinc* ad Moſen ait: *conveniam tecum illuc, & loquar tecum a propitiatorio inter duos Cherubim, quod eſt ſuper arcam teſtimonii, quæcumque præcipiam tibi dicenda filiis Iſrael*, Exod. XXV, 22. Aptiſſimus ſane huic miraculo locus, ut filiis Iſrael conſtaret, a ſolo Deo, ejusque Majeſtatis Throno exſpectandam eſſe

huius

hujus controversiæ decisionem. Quod si quis hic suspicionis quidquam subesse suspicaretur, injurius esset in Deum, cujus præsentiæ in Arca testimonii gratiosæ, omnes Virgæ quasi offerebantur & dedicabantur. *Deus hic erat in Templo suo sancto, sileat a facie ejus omnis caro.* Hab. III, 20.

Qv. IX. *Cur autem ex mandato divino Virgæ coram Testimonio deponi debebant?*

XXXV. Tres erant hujus depositionis causæ: *Prima*, ut Autoritas hujus miraculi in loco hoc diviniore major esset, *Secunda*, ut omnis suspicio fraudis eo melius declinaretur. *Tertia*, quia coram Testimonio adservari debebat Virga miraculo florida, congruum erat, ut eo ipso in loco flore suo vestiretur, ubi in signum divini miraculi erat deponenda. vid. *Walth. in Epist. ad Hebr. Conc. XLVII. p. 589.*

CAPUT II.

Promissum Eminentissimum.

XXXVI. FUit in *Oraculo* nostro sacro *Mandatum evidentissimum*, de colligendis, notandis & deponendis virgis. Sequitur *promissum eminentissimum*, quod versu continetur 5. *Quem ex his elegero, germinabit virga ejus, & cohibebo a me querimonias filiorum Israel, quibus contra vos murmurant.* Tria hic notamus 1. *Promissi objectum*, seu, cui facta promissio, nempe ei, quem Deus ad sacerdotium summum electurus erat. In Fonte est: *& erit?* (Juneritque *Vulg.* & *Luth.* in sua omiserunt versione hanc formulam, Hebræis in Historica narratione propriam, eventum alicujus rei certum enarraturis, *conf. Glass. Phil. Sacr. lib. IV. Tract. I. observ. VII, p. 880.*) *illius Viri* (cum ה demonstrativo, quia ad certam Personam a Deo, mediante hoc miraculo, eligendam respicitur, unde mox) *quem elegero*, non, quod alia persona eligenda sit præter Aaronem, jam a Deo in summum Sacerdotem electum, sed, quod nova electione erat confirmandus, non aliter ac si noviter esset electus. Non ergo hic opus erat litura Batavorum ad Luth. versionem hæc annotantium: oder: und es wird geschehen/ daß welchen ich erwehlet habe/ u. s. w.

XXXVII. 3. *Promissi affectum*, vel quid promiserit Deus, *efflorescenti-*

rescentiam, cum stupore spectandam, in virga ejus, quem Deus elegerit. Lutherus reddidit, des Stekke wird grünen / quia v. 8. expresse distingvitur a radd. aliis, quæ significant, *florere*, & *fructum ferre*, ut postea videbimus. Sufficit hic notasse, quod, cum Homo amplus sit in promissis, parcus in præstandis; Deus ex adverso pauca promittit, sed plura præstat. Promiserat in virga Aaronis eligendi h. v. germen, & ecce reperit Moses non modo germen, sed & florem, & fructus in eadem Virga. Bene igitur Origenes: *Promisit Deus germen virgæ, & plura dedit: Unum promisit, scilicet germen, & quatuor dedit, sc. germen, flores, frondes, fructus.* Unde solet dici:

Plus dat, quam tollat, aut spondeat, atque petatur,
Job, Salomone Deus virga florente probatur.

Hugo, Tom. I. fol. 139. col. 1.

XXXVIII. 3. *Promissi effectum*, seu finem, cur Deus hæc promiserit? Luth. daß ich das Murren der Kinder Israel / daß sie wieder euch murren / stille. Junius ellipsin hic statuit verbi, *sit sedando* avertam *a me*; cui adsentiunt in sua versione Batavi & ita textum in ordinem redigere satagunt: *Ego murmurare filiorum Israel, quod murmurant adversum vos, contra me* (Hebr. de super me) *sedabo*. q. d. faciam, ut desistant murmurare adversum me, & simul adversum vos. Cum enim contra vos; actu ipso quoque contra me insurgunt. Lutherus sua vertendi facilitate difficultatem hanc facile superavit. *Vid. tamen eorum Glossam ad Genes. XII, 15. Quorsum lectorem remittunt.*

XXXIX. Verus ergo hic loci miraculi denotatur finis, qui fuit *gloria Dei*, *Confirmatio Aaronis Summi Sacerdotis* & quæ inde speranda, *sedatio populi* seditiosi, adversus Deum, ejusque constitutiones murmurantis; quippe qui ministrorum suorum contemtum, & quæ in illos jactantur probra, non aliter vindicat, ac sic facta sibi essent. Qui *Christianos suos* tangit, tangit pupillam oculi sui, Zach. II. 8. Saul, fidelium persecutione, persequebatur Christum, Act. IX, 4. 5. Samuele spreto, spernitur ipse Deus I. Sam. VIII, 7. David Legatorum suorum injuriam vindicat, tanquam suam, II. Sam. X, 7. Idem facit Deus, vindicans suorum servorum injurias, approbante

 Christo:

Christo: *Qui vos audit, me audit: qui vero me adspernatur, adspernatur eum, qui misit me*, Luc. X, 16. q. d. Ne sitis animo tristi; qui spernit vos, me spernit, & patrem meum, & ita injuria non vestra est, sed in Deum transit. Consolatio igitur sit nobis, quod hæc Dei sit injuria. *Theophyl. in Luc. f. 197. b.* Sensus ergo verborum est, ac si dixisset Jehova: *Singulari & plane amabili miraculo palam faciam, quem ex omnibus tribus elegerim summum Sacerdotem. Ejus enim virga una nocte contra omnem naturam, germinabit, florebit, feretque fructus: quamvis lignum sit plane aridum, absque omni succo, idque eo faciam fine, ut qui sunt ex Israelitis reliqui, adversus te, tuumque fratrem Aaronem murmurare desinant, non imitantes illos, quos jam ira mea devoravit.* Quam hujus loci periphrasin habet *Walth. in Epist. ad Hebr. p. 589.* & simul annectit

Qv. X. *Cur hoc ipsum miraculum Deus ad confirmandum Aaronis Sacerdotium elegerit?*

XL. Respondet vero verbis Ambrosii: *Virga illa Aaronis, quid aliud florens ostendit, nisi, quod nunquam Sacerdotalis marcescat gratia, & in summa humilitate habeat in suo munere commissæ sibi potestatis florem.* Significabatur enim per virgam amygdalinam jus primogenituræ, quæ inter reliquos filios est instar amygdali, primo florentis inter arbores, quod illud, una cum annexo Sacerdotio, Aaroni divinitus sit adsignatum. Et quia amygdalus postremo inter arbores folia amittit teste *Philone l. 3. de vita Mosis*, (*Olympiodoro in Eccles. Salom. C. XII.*) ideo ad perennem Sacerdotii Aaronici vigorem, usque ad Messiæ tempora duraturam, huc accommodari potest. Addit l. c. *Ambrosius*, hoc amygdali florentis signum contigisse, *Aarone jam sene, & ad mortem vergente.* Erat enim hoc tempore ad minimum LXXXVI. annorum, ut significaretur, quod *populus Senior & Sacerdotalis, longævæ infidelitatis vetustate cariosus, ultimis mundi temporibus, imitatione Ecclesiæ reformatus, in nova studia fidei & devotionis emortuum jam tot seculis florem, per redivivam gratiam emissurus sit, Ambros. l. X. Ep. LXXXIII. Conf. Johan. Cunrad. Diet. in Botan. Sacr. p. 533, 534.*

CAP.

CAPUT III.

Obsequium Populi Obedientissimum.

XLI. **S**Uperest *in Oraculo* nostro, ut contemplemur *Obsequium Populi obedientissimum*, de quo in Textu secundum *Junii* versionem (*Vulgata* enim hic non satis est accurata) *Quæ cum locutus esset Mosche ad filios Israelis, dederunt ei omnes duces eorum virgas singulas, in duces singulos domus paternæ suæ, duodecim virgas: eratque Virga Aaron inter virgas illorum.* Omnia hic sunt facillima, nec ulla indigent explicatione. Ut enim habes Obedientiam Principum, Deo præstitam; ita sequenti versu Obsequium Mosis, Virgas Israeliticas cum Aaronis Virga coram Testimonio deponentis: *Reliquit autem Mosche Virgas illas coram Jehova in tentorio Testimonii.* Describitur ergo duobus hisce versibus (1) Mosis allocutio, qui oraculum divinum populo Israelitico, præcipue tamen principibus Tribuum, auscultante populo, detulit. (2) *Principum obsecutio*, virgas suas promtissime offerentium, nominibus propriis vel jam insignitas, vel iisdem notandas.

XLII. (3) *Virgarum collocatio*, facta a Mose in Tabernaculo, coram Jehova, qui præsentiam suam in propitiatorio inter Cherubinos arcæ fœderis promiserat. Inde est, quod Moses v. 4. jussit, ut deponeret virgas *coram Testimonio*; hic vero v. 7. dicitur eas collocasse *coram Jehova*, non, quod Arca fuerit Jehova, vel arcæ fœderis tribuatur nomen יהוה; sed propter peculiarem illam præsentiam Dei circa arcam, quia ex propitiatorio super arcam inter Cherubim responsa Israelitis a Deo dabantur. Exod. XXV, 22. Nolumus tamen cum *Theod. Hakspan. Annot. in Num.* cap. X, 35. v. 1. p. 464. erroris statim insimulare, si qui ex nostris dicant, Arcam a Mose vocari יהוה, propter peculiarem Dei præsentiam in arca; quod faciunt præter *Drusium & Pellicanum* e Calvinianis: *Gilbertum Genebrardum* in Ps. LV. e Pontificiis, etiam ex nostris *Meisn. Phil. sobria. Gerhard. Tom. V. L. C. 73. a. & Chemnit. P. II. Exam. Conc. Trident.* Ipse alibi concedit, *arcam appellari Jehovam*, quamvis id fiat maxime improprie, in not. ad Num. XXXII, 20. p. 502. quod nec hi diffitentur. Evolvat modo Lector l. c. Sed hæc obiter saltem notamus.

XLIII. Nobis promtum Mosis obsequium illustre documentum est Encomii, eidem ab Autore Epist. ad Hebræos attributi: *Moses fidus fuit in tota domo Dei, ut famulus, ad testificanda, quæ post erant dicenda*, Hebr. III, 5. Certe, si hanc rem cum carne & sangvine communicasset & rationis momenta curiosius scrutatus fuisset, nunquam credidisset, flores ex virga arida, tot jam annos manibus tractata, esse erupturos. Ast soli divinæ voluntati, ejusque mandato intentus, sibi persvasit, *posse Deum, quæ promiserat, efficere*, Rom. IV, 21. quippe, *apud quem non est impossibile ullum verbum* Luc. I, 37. *Potest* potius *superabundanter facere super ea, quæ petimus, aut intelligimus*, Eph. III, 20. Firma regula est de Deo, nullis rationum cuniculis evertenda: *Deus noster in cœlo est, & quæ vult facit*, Ps. cxv, 3. Sed hic nobis evolvenda quæstio satis ardua:

Qu. XI. *Quot fuerint Virgæ, coram Testimonio a Mose collocandæ?*

XLIV. Diximus, Vulgatam Versionem hic non satis esse accuratam, quod inprimis de v. 6. intelligendum: ubi perperam legit: *Fuerunt Virgæ duodecim absque Virga Aaron.* Peperit hæc lectio varium Virgarum numerum, uti videre est *in solo Hugone*, qui in iis numerandis mire se torquet. *Moses*, inquit, *tulit ex præcepto Domini duodecim virgas duodecim Principum, & scripsit in unaquaque nomen suæ tribus, vel potius, nomen Principis. Tulit & tertiam decimam pro Levi, in qua scripsit nomen Aaron: præter has virgas sumsit & aliam virgam, scil. decimam quartam, in qua scripsit omnia nomina duodecim tribuum:* (deceptus est Hugo *Vulg. Vers.* quæ v. 3. habet: *& una virga cunctas eorum familias continebit;* communis scilicet, 14. vel 13. secundum diversas opiniones, quæ est Glossa Hugon. in h. l. cum tamen in Fonte hujus sententiæ nullum sit vestigium, Conf. quæ supra dicta sunt Thesi XXIII) *Quod ideo factum est, ut, si contingeret miraculum in virga communi, constaret, quod Deus de qualibet tribu aliquem, vel aliquos elegerat Sacerdotes; si in una sola, tantum de illa elegerat Sacerdotes; si in duabus, de illis, & sic deinceps. Aliqui tamen dicunt, quod non fuerunt ibi, nisi tredecim virgæ, una communis, & duodecim, pro duodecim tribubus sigillatim. Nam pro tribu Manasse, & pro tribu Ephraim, non est posita, nisi una virga: quia illæ duæ fuerunt de uno filio Jacobi, i.e. Joseph. Sed*

Josephus videtur velle, quod quatuordecim virgæ fuerunt, ut prædictum est. Et post pauca: *Nomen Aaron erit in Tribu Levi, i. e. in virga Levi, quæ fuit tertia decima juxta primam opinionem, vel una de duodecim, juxta aliam opinionem, cui videtur Magister in Historiis consentire in Comment.* ad h.l. Tom. I. fol. 138. col. 4.

XLV. Quæ hic affert de Virga, ut vocat, communi, nituntur non modo minus commoda *Vulg.* Versione, sed & falsa Hypothesi, quam in præcedentibus his exponit verbis: *Mortuis Core, Dathan, & Abiram, ac sociis eorum, multisque de populo igne consumtis, nondum tamen cessavit populi tumultus super sacrificiis Aaron. Dicebant enim* (sed ubi hoc in Textu dicitur, quod ex mera Conjectura hic dicit Cardinalis?) *etsi Dominus prædictos Levitas non eligit, potest tamen esse, quod aliqui de aliqua tribuum reliquarum digni essent Sacerdotio: Vel forte de omnibus tribubus vellet Dominus aliquem esse Sacerdotem, vel aliquos, ne tanti mysterii* (leg. ministerii) *dignitas uni domui, & tam paucis ministris crederetur.* Lubricum ergo hujus opinionis est fundamentum, ne dicam, quod ipsi e Pontificiis *Steuchus, Cajetanus, & Job. Bened.* observent, *in Vulgata* omissum esse, quod erat maxime necessarium, *& virga Aaron in medio eorum*, imo additum, quod in Fonte nuspiam apparet: *Fuerunt Virgæ duodecim absque Virga Aaron.* Ita enim non modo legit Vulgata, ex Editione *Antonii Kobürger*, in redia (sunt verba edit.) civitate Norimbergensi, quæ prodiit Anno Domini 1475. d. 16. Nov. fere ante ducentos annos, tantæ molis, ut vix ac ne vix quidem a duodecim annorum puero portari possit, quam inter libellos meos numero: nec a sua matre dissentit Versio Saxonica, de Anno 1529, Und der Roden waren twölffe / ane Aaronis Roden: Sed & ea ipsa, quæ est Clementinæ Editionis, consentit, quod affirmat *Calovius in Crit. Sacr. de erroribus Vulg. Versionis p. 567. 692.*

XLVI. *Corrigenda ergo hæc Translatio,* (sunt verba ejusdem Theologi) *Si enim virgæ fuerunt duodecim absque Virga Aaron, tredecim oportet eas fuisse. At fuerunt tantum tot Virgæ, quot tribus Israel. Nam licet Levitæ non haberent hæreditatem, hic tamen ceu capaces Sacerdotii numerati sunt.* Ebræus Textus habet: *& in medio earum, Virga Aaron. Comment. Majori in universum V. T. ad Num. XVII. v. 5.*

 Con-

Consentit *Quistorpius*; *Vetus*, inquit, *habet*, *absque Virga Aaron. Male. Sic enim tredecim fuissent virgæ*, *quod Textus negat*, *in annot. ad Num. XVII*, *18. p. 172.* Dissentiunt e nostris Vinarienses, qui expresse ad verba: Und der Stecken Aaron war auch unter ihren Stecken addunt: welcher der dreyzehende gewesen / weil der Josephs-Stamm in zween Stämmen abgetheilet war: cum quibus facit *Walth.* qui eorum verba fere repetit: nemlich / als der dreyzehende / weil das Hauß Josephs in die zween Stämme Ephraim und Manasse getheilet war / *Comment. ad Hebr. pag. 589.*

XLVII. Diversitas oritur ex diversa numeratione tribuum Israeliticarum, quas si dixeris fuisse duodecim, non annumerata tribu Levi, fuerunt tredecim Virgæ; sin conjunxeris tribus Ephraim & Manasse, & pro una sumseris; fuerunt saltem duodecim, & inter illas quoque Virga Aaronis, pro tribu Levi, quam hic annumeratam fuisse reliquis tribubus, & eadem ratione cæteris virgis, Virgam Aaronis, omnino probabile videtur. Diserte enim dicitur, quod Virga Aaronis fuerit in medio earum, i. e. inter duodecim alias, & iis fuerit annumerata, quæ simplicissima est hujus commatis sententia.

CAPUT IV.

Miraculi ipsius Consummatio.

XLVIII. FUit *de Miraculo Oraculum* sacrum, seu Mandatum divinum, cum annexa promissione, & exsecutione satis fideli, fidelis in Domo Dei servi Mosis; succedit alterum Membrum, quod est *ipsum divinum Miraculum*, descriptum a Mose ratione 1. *Consummationis*, 2. *Manifestationis* & 3. *Conservationis*

XLIX. Qua *consummationem* Miraculi, in genere notandum, formalem miraculi rationem, quæ in oculos non incurrebat, nec incurrere poterat, a Mose descriptam non esse, imo nec describi potuisse; cum opera Dei, quomodo illa a divina potentia, mirabili ratione, proficiscuntur, humanis ingeniis sint incomprehensibilia, & imperscrutabilia: Cum Paulo hic exclamandum: *O profunditas divitiarum, tum sapientiæ, tum cognitionis Dei; quam inscrutabilia sunt ejus judicia!* in Core,

Dathan

Dathan & Abiram, *& ejus viæ*, edendi miraculum in arida Aaronis Virga, *impervestigabiles! Quis cognovit mentem Domini? aut quis fuit a consilio?* Rom. XI, 33. 34. *Consummationem* ergo *miraculi* dicimus, non ipsam *actionem* divinam, quæ fuit perfectissima, & a qua miraculum hoc suam habuit consummationem. Neque enim Moses hanc vel vidit, vel descripsit, sed solum *effectionem*, quæ ex ipsa actione profecta est, quam solam Moses, cum Tabernaculum ingressus fuerat a posteriori, ut ita loquamur, observavit: *Regressus Moses sequenti die invenit, germinasse virgam Aaron in domo Levi, & turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in Amygdalas deformati sunt.* Ita *Vulgat.* Ingens sane miraculum, si consideremus, quæ in hac descriptione observationem merentur. Sunt illa secundum seriem Textus, quod 1. sequenti die, id est, una nocte florida facta fuerit, & quidem 2. inter omnes Virga sola Aaronis, quæ cum aliis arida fuerat, 3. itaque simul folia, flores & fructus eleganti spectaculo ostenderit.

L. Ingens, inquam, miraculum, si spectemus 1. *Temporis notam*, quamdiu relicta fuerit in *Tabernaculo coram Testimonio:* non per aliquot menses, nec per aliquot septimanas, nec per aliquot dies, ut vel interea si non natura, tamen arte Magistra, potuerit exornari; sed cum sequenti die ingrederetur Moses Tabernaculum, quo præcedenti Virgas apportarat, ecce! jam tum floridam reperit, quam aridam reliquerat, una nocte tanto decore vestitam, quantum nec in viridi, Natura, omnium parens!, per anni circulum omni opera & studio perficere potuisset. *Servus Sulpitius*, Abbatis cujusdam in Oriente Virgam toto triennio irrigatam refert floruisse, *Dial. 1. cap. 13.* Cassianus idem narrat, sed germinasse non meminit. *Senex*, inquit, *evulsit levi commotione virgultum, sicque projiciens præcipit, ut deinceps rigare non desineret*, lib. IV. Instit. cap. 24.

LI. Nos nihil laborabimus, sitne Historia, an Fabula? nemo tam cœcus, qui non videat, quantum distent æra lupinis. In Abbatis virga rigatio per tres annos continuata, in Aaronis nulla: in illa duobus annis elapsis nec quidquam germinis animadversum, in nostra sequenti die: Illa terræ inserta, hæc ne quidem solo posita, nec soli exposita, sed

fine terra coram Teſtimonio absque omni cura jacebat, quieſcebat: quid? germinabat, effloreſcebat, amygdalas oſtentabat. Nec mirum, ſi miraculi fama fabulas reperit, pro aſtutia Diaboli & invidia: *Haſtile Romuli* creviſſe in Cornum arborem, *Plutarch. in Romulo.* Herculis clavam, ex oleaſtro, ſolo depactam regerminaſſe *Pauſan. in Corinthiacis: Mercurii*, inquit, *ibidem ſignum, cui clavam ab Hercule dedicatam perhibent, ab oleaſtro abſciſſam.* Quod adjiciunt miraculum, haut ſcio, an cuiquam fide dignum videri poſſit, *eam clavam radicibus actis regerminaſſe.* Oleaſter ſane hac etiam æſtate monſtratur. *Ita G. V. S. Germanus meus chariſſ. Amœnitat. Hiſtor. Cent. II. cap. XVI. p. 667.* Primislai Bohemiæ Ducis, ab ſtiva ad ſceptrum vocati, ſtimulum in Corylum evaſiſſe, Villæque incolas, immunitate donatos, quotannis exigvam inde natarum avellanarum menſuram, pro tributo, pendere ſolitos, eſt apud *Æneam Sylvium cap. 6. Hiſtor. Bohem.* Parallela lege apud *Stengelium e legendis, Pomonæ ſuæ, cap. 2.* cit. *Urſin. Arbor. Bibl.* Cap. XXXI. p. 389.

LII. Ingens miraculum, ſi ſpectemus *2. Aaronis Virgam*, quæ non ſola coram arca fœderis depoſita fuerat, et tamen ſola florebat. Omnes virgæ, jubente Deo, *in Tabernaculum* illatæ, *coram Teſtimonio* aſſervatæ, in Templo Moſaico *coram Jehova* relictæ, ſi quid hic locus, poſitus, juſſus facere potuit; cur non omnes ſimul germinarunt? Omnes, quod per tot annos manibus tractatæ fuerint, pari modo arefactæ, nihilominus Virga Aaronis florida effecta. Quæris, quo ſole? qua terra? quo ſucco mediante? *Sol* erat Deus; *terra* divina gratia; *ſuccus*, Dei nutus & juſſus; *Sol*, de quo David: *Sol & ſcutum eſt Jehova Deus, gratiam & gloriam dat Jehova*, Pſalm. LXXXIV, 12. *Terra*, quam deprædicat idem: *quam magnificata ſunt opera tua, Domine, omnia in ſapientia feciſti, impleta eſt terra poſſeſſione tua, bonis tuis Luth.* Pſal. CIV, 24. *Succus*, de quo in Pſalmis: *Ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandavit, & creata ſunt*, Pſal. XXXIII, 9.

LIII. Quod ſi enim Virga Aaronis viride fuiſſe lignum, ſucci plenum, nec diu ab arbore matre ſua abſciſſum, ad minimum ſuperfuiſſet analogia, & aptitudo quædam ad fructificationem. Cum vero ne ſuſpicio quidem hujus rei deprehendi poſſit, nihil

hic facere potuit *Virga*, nihil *natura*, nihil *ars Chymica* tam brevi temporis intervallo in materia jam arefacta, & ad recipiendum succum, ne dicam ad producendos flores minus capaci, sed soli Deo omnia hic attribuenda, *qui vocat ea, quæ non sunt, ut sint*, Rom. IV, 17. Quæ omnia faciunt ad exaggerationem hujus miraculi. *Virgas enim has non recenter ab arboribus excisas, aut adhuc virides, sed manibus Principum diu gestatas fuisse ajunt, qui pro scipionibus easdem venditant, quas in jure dicendo inprimis illi gestarint, ceu insignia Principalis Dignitatis; Ut miraculum amplificent, quod de penitus arefactis nulla spes reflorescendi fuerit.* Ita *Excellent. Calov. in animadv. ad annot. Grotii ad Num. XVII, 8.*

LIV. Atque sic Virga Aaronis τεραςίως ἀνεθήλησε. Arbor excisa, excisusque ex arbore & stirpe truncus aut ramus, nunquam potest ἀναθηλεῖν, id quod verbis Poetæ describemus, loquentis de Sceptro Achillis:

Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν ὄποτε φύλλα καὶ ὄζους
φύσει, ἐπειδὴ πρῶτα τομὴν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν,
οὐδ᾽ ἀναθηλήσει. περὶ γάρ ῥά ἑ χαλκὸς ἔλεψε,
φύλλά τε καὶ φλοιόν·

*Certe per hoc Sceptrum, quod quidem nunquam folia & ramos
producet, ex quo semel incisionem in montibus reliquit,
neque revirescet: circumcirca etenim hoc æs decorticavit,
foliaque & corticem,* Hom. Iliad. α. v. 234.

Quod igitur natura Mater ex se haud valebat efficere, id naturæ Parens, extraordinaria sua potentia ac virtute, miraculose in arido hoc ligno patravit. Conf. *Diet. Antiq. Bibl.* p. 533. b.

LV. Ingens miraculum, si consideremus 3, *Miraculi formam*, qua in re constiterit. Moses Tabernaculum ingreditur. Ecce vero, dum summa intentione ad Testimonium oculos flectit, videt Virgam Aaronis ad miraculum usque floridam, qua animi commotione, qua cordis devotione, dici nequit: *properat, adstat; adspicit, accipit; considerat, desiderat; contemplatur, gratulatur; rimatur, miratur*, germen & folia, flores & lilia, fructus & amygdala: *Quis*, inquit, *est sicut Tu inter fortissimos Jehova? quis est sicut Tu magnificus in sanctitate? reverendus laudibus? mirificus*, Exod. XV, 12. Ex descriptione videre est, quam curiose, quam accu-

rate omnia in virga hac contemplatus fuerit Moses, ut nec sine admiratione miraculum consignare potuerit. *Et ecce!* attentionis vocula, & admirationis nota! *viruit Virga Aaronis, domus Levi! & fecit* (Virga) *prodire germen, & produxit florem, & retribuit amygdala*, ita ad verbum sonant Hebræa.

LVI. *Tria* Interpretes communiter hic notant miracula in *Virga Aaronis unica.* Primum gemmas fuisse *Fagius* etiam annotavit, tum emisisse flores, denique ad maturitatem produxisse amygdalas. Hat sich also an dem einigen Stecken ein dreyfaches Wunder begeben. Das Erste/ war das Grünen / dadurch er uhrplötzlich außschlug / und Blätter bekam: Sonst setzet der Mandel-Baum ehe seine Blüt und Knospen / als die Blätter: hier aber brachen die Blätter am ersten herfür / welches das Wunder vergrössert. Das andere Wunder war: Daß der grünende Stecken blühet / und seine schöne Blumen überall über und zwischen den Blättern setzte. Das Dritte war / daß er süsse Mandeln trug / die gar reiff waren / *Waltb. in Ep. ad Hebr. Conc. XLVII. p.590. Grotius in Annotationibus* videtur verba numerasse: (*Invenit germinasse*) *Fuit gemmasse* פרח; *sequitur* ציץ *flos: deinde* פרי *fructus: is ubi maturuit, translatione ab infantibus sumta, dicitur ablactari* גמל, *quasi a matre depelli.* Verba Josephi de hac virga sunt: ἐκ δὲ τῆς Ἀαρῶνος, βλαστοὺς τε καὶ κλάδους ἀναφύντας ἑώρων, καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ᾽ ἦν, ἐκ τοῦ τούτου ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης: *Ex Aaronis autem Virga ramos & germina viderunt exorta, &, quod magis mirum, amygdala matura, quod virga ex ejus generis ligno constaret, Lib. IV. Antiq. Jud. cap. IV.* B. Gerhardus hæc habet: *Verisimile est, hanc Virgam, prius aridam, una cum fructibus etiam germina, (sive) frondes, & flores Israelitis spectandos exhibuisse, & non omnes calyculos in flores, nec omnes flores in fructus fuisse mutatos. Part. I. Hom. Acad. p. 209.*

LVII. Nos textum ipsum inspiciamus, & Mosen de hoc miraculo audiamus, qui primo de arida Aaronis virga testatur, quod *germen protulerit.* In S. lingva exstat verbum פרח *floruit, germinavit*, quod alii exponunt, argumento permoti eo, quod amygdalus baccas & flores ante frondes emittat. Ast ὑπὲρ ἀλόγου potest de germine foliorum accipi, sensu eo, quod hæc

virga

virga primo produxerit folia, postea flores, contra amygdali naturam, id quod miraculum auxit. Deinde *florere fecit florem.* In Hebræo est צִיץ a rad. צוּץ; quod proprie *florem* alicujus *plantæ* vel arboris significat. Et denique, quod *protulerit amygdalas.* Ut calyculi subito conversi erant in flores, ita flores e vestigio mutati in fructus. In S. Lingua exstat גמל שקדים *reddidit amygdalas*, radix est גמל, *retribuit*, *rependit*, *ablactavit* & per metaph. *maturavit*, quando ad fructus arborum transfertur, qui maturescentes, quasi ablactantur. Targum Hierosl. *ablactavit nucem, filium nucum*, vel amygdalum, filium amygdalarum. Sensus ergo, quod habuerit amygdalas ad justam maturitatem perductas, ut pueri sunt perfecti & grandiores, quando ablactantur. *Confer. Calov. ad h. l. Walth. in Epist. ad Hebr. I.* sæpius c. *Diet. in Antiq. Bibl. 533.*

LIIX. Verum enim vero, quod pace tantorum virorum dixerimus, plura hic observanda sunt miracula, ut facile patebit Textum exactius pensitantibus. Compendium facturi, miracula numerabimus saltem, non ponderabimus. *Primum est*, quod invenerit Moses, germinasse, vel potius gemmasse Virgam Aaronis, & gemmas ubique ostendisse; Ita enim *generaliter* de germinatione hæc possunt intelligi, quæ Jehova vers. 5. promiserat, & ipse Moses peculiari Accentu Athnach a sequentibus distinguit, in quibus *specialiter* miraculum erat enarraturus. *Et ecce germinavit virga Aaron domus Levi. Secundum* erat, quod ex gemmis, si non omnibus, quibusdam tamen prodierint folia. Eo referendum, quod sequitur, *& fecit prodire germen*, a יצא quod est *palam exivit*, *prodiit*, *emicuit*, & statim sequenti versu usurpatur *de egressu Mosis ex Tabernaculo. Tertium* est, quod, uti ex serie Textus videre est, folia ante flores hic apparuerint, contra amygdali naturam. *Quartum*, quod flores protruserit, per totam virgam mira elegantia & abundantia sparsos. In Fonte non frustra dicitur: *& florere fecit florem*; nempe Virga Aaronis virtute divina floribus adeo abundavit, ut *fasciculum florum* dixisses, non Virgam.

LIX. *Quintum*, quod *reddiderit fructus.* Emphasis est in voce Ebræa גמל, *retribuit*, *reddidit*; nimirum Naturæ erat

mira-

miraculum, quod Virga Aaronis arbori matri inserta, dederat fructum; jam vero supra omnem naturam, quod tamdiu arefacta, manibus tractata penitus exsiccata, nihilominus eundem fructum *reddiderit*, etiam matri non *reddita*, *reddita* tamen pristino nitori & vigori. *Sextum*, quod *tulerit amygdalas*, fructusque indoli suæ nativæ similes. Cum enim eadem virtute & potentia Deus aliam indere potuisset naturam, noluit tamen, ut idem Autor hujus miraculi adoretur & dicatur Deus, Autor quoque naturæ. *Septimum*, quod *matura* produxerit amygdala, tam brevi temporis intervallo. Hebræis quidem שקדים dicuntur a שקד *sedulus fuit*, *advigilavit*, *maturavit*, quod hæc arbor florem & fructum *maturet*, imo, teste *Plinio*, primo omnium floreat, mense Januario: Martio vero poma matura producat *Lib. XVI. H. N. cap. 25.* sed hic una nocte & folia, et flores, & fructus ad maturationem pervenerunt. Ne autem immatura putentur amygdala, dicitur de Matre hac Aaronitica, quod ablactarit filiolos suos, *Virga*, inquam, *amygdalina Amygdala sua*. *Octavum*, quod omnia uno intuitu contemplanda ostentarit, & germina, seu gemmas, & folia, & flores, & fructus, spectaculo sane elegantiori, quam ut vel verbis fingi, vel coloribus depingi possit.

LX. Certe Judæis vetustioribus figura florentis Virgæ Aaroniticæ adeo in deliciis fuit, ut nummos & siclos suos florida hac scriptura exornaverint. Conspicitur in iis passim ex una parte Urnula Mannæ, cum inscriptione שקל השקלים *Siclus Siclorum* (vel שקל ישראל *Siclus Israelis*, ut est in quibusdam) ex altera facie, Virga hæc cum inscriptione ירשלים הקדושה *Hierosolyma sancta*, quales nummos ex Meor. Enajim p. 171. *verbis R. Azariæ* describit *Hottinger. de Nummis Orient. pag. 124. & ex R. Nachmanide Schikard. in* בחן *disput. 5. p. 8. item Beza Annot. Maj. in N. T. in Matth. 17. 23. Philippus Mel.* adfirmat, se similem fere Siclum habuisse, Ratisbonæ a Cancellario Bavariæ sibi donatum, quem *Luthero* miserit, cujus pulchri sunt de hoc Siclo versus, digni, ut hic quoque legantur:

Justa Sacerdotum demonstrat munera Siclus
Cujus in Ebræis urbibus usus erat;

In quo florescens insculpta est Virga Aaronis,
Quæ monet, ut doceant dogmata pura Dei.
Parte calix alia est, impletus thure Sabæo;
Hic offerre preces, ut nova thura, jubet.
Attamen ante alios summus facit ipse Sacerdos
Immanuel, casta Virgine natus Homo, &c.

Sed tempus est, ut satisfaciamus Quæstioni, quæ ex modo dictis facilius resolvi potest.

Qu. XII. *Virga Aaronis unde fuerit excisa?*

LXI. Veteres virgam Aaronis *Styracinam* crediderunt, ut videre licet ex his *Tertulliani:*

Hic Aaron est virga crucis, quæ germina profert,
Ipsi dissimilis, Styracis tamen arbore nata. *& mox:*
Et virga Styracis fructus nucis, attulit: ipsa
Virginis hæc species, genuit quæ sangvine corpus,
Conjuncta in ligno sedabit mortis amarum,
Interius dulcem fructum. Tert. 4. Carm. adv. Marc.

Cujus generis autem hæc arbor sit, erudite, ut solet, explicat in *Arboreto Bibl. Henr. Ursin.* cap. X, 2. seq. *Rabbini* fabulantur desumtam *ex arbore Vitæ*, quæ in Paradiso erat, ut est apud Galatinum: *Rabbi quidam magnus,* quem ob singularem vitæ sanctitatem, ac doctrinam רבינו הקדוש id est, Magistrum nostrum Sanctum vocant, annis multis ante Christum natum prædixit: *Cum ad quartam Antonini Consulis urbis Romæ petitionem, qui ipsum interrogaverat, ex qua arbore excisa esset virga, qua Moses miracula faciebat, atque unde eam nactus fuerat, ita respondit: Quod me rogas de virga Mosis tibi notitiam dare, dicam tibi, quod de hoc scriptum reperi a Rabbi Simeone filio Johai in libro, qui* מחקר הסודות i.e. *investigatio secretorum dicitur, sic dicente: Virga illa, qua Moses & Aaron Miracula faciebant, in terra Ægypti, & postea in deserto floruit, gemmasque edidit, ab ea arbore excisa est, quam Deus Mosi ostendit in deserto, ut aquæ amaræ dulces fierent. Et hæc arbor excisa fuit ab arbore vitæ, quæ in Paradiso sita erat, Angelorum manibus. Quam quidem miserunt Adamo, cum ille misisset Seth Filium suum ad Paradisum, misericordiam Dei imploraturum de suo peccato. Dixeruntque Angeli ad Seth, ut plantaret hanc arborem, quæ quamprimum fructum faceret,*

ceret, misericordiæ Dei in eam descenderent, aperirenturque portæ cœli, quæ obseratæ sunt. Hanc autem arborem, seu potius arboris ramum, accepit Seth, plantavitque in deserto, quam postea Moses in deserto invenit, & ex ea virgam suam excidit, ideoque virga Dei dicta est. Cum autem venisset Israel ad Mara, neque illius aquas (erant enim amaræ) bibere possent; Deus Mosi ostendit hanc arborem, ut aquas illas redderet dulces. Et hæc est arbor illa, in qua Moses ipse serpentem æneum imposuit, per quam Deus universum orbem salvum facere instituit, & mittere misericordiam suam super Adam, cum venerit Rex Messias. Tunc enim hæc arbor fructus gestabit, quibus secundo aquæ amaræ efficientur dulces, purgabuntque primum peccatum, omniaque delicta, quæ fecerunt, facturique sunt homines, sicut dictum est Zach. XIII. 1. ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דויד ולישבי ירושלם לחטאת ולנדה *&c. Galat. de arcan. Cathol. Ver. Lib. VI. cap. XVII. pag. 374.* F.

LXII. Sed nugæ sunt, quibus refutandis ut immoremur, opus non est; Si virga Aaronis excellentioris fuisset indolis & originis, quam aliarum tribuum, contra eam excepissent absque dubio ad seditionem proniores Israelitæ. Quod fuerit Amygdalina, testatur ipse *Josephus lib. IV. Antiq. cap. 4.* locum supra jam adduximus thes. LVI. Et communis fere omnium est sententia, omnes illas virgas fuisse ex arbore Amygdalo, idque Cyrillus tribus probat argumentis: *Consuetudine;* quia pro more gentis ex ea potissimum arbore scipionibus utebantur. *Aptitudine;* ista enim arbor in surculis sive ramis rectis & proceris emittendis excellebat, ut ex ea Scipiones senum, & sceptra Principum exscindi potuerint: *Similitudine;* quia hæc arbor vigilantiæ exhibebat Symbolum, quæ vel maxime in Principe requiritur. *Cyrillus in catena Francisci Vephyri, cit. Ursin. in Acer. Phil.* Lib. I. num. 83. pag. 46. Nos nitimur potius *eventus certitudine;* quia Aaronis virga protulit Amygdalas, absque dubio fuit Amygdalina, nisi novum in hoc miraculo miraculum fingere velis; quod cum in superioribus jam expositum fuerit; nunc properamus ad pauciora, quæ restant. Sunt illa Miraculi *Manifestatio, & Conservatio*, de quibus in seqq.

CAPUT V.

Miraculi Manifestatio.

LXIII. QVa *Manifestationem*, Miraculum nostrum describitur verbis Mosaicis: *Protulit ergo Moses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israel, videruntque, & receperunt singuli virgas suas.* Videbimus ordine, sed brevibus 1. *Mosen efferentem.* Non nisi jussus Moses collegerat Virgas, non nisi jussus reliquerat in Tabernaculo; quis crederet, sine expresso mandato postridie eum introivisse, visum virgas illas, ne dicam absque Dei nutu & jussu protulisse? *Quis* autem protulit? Moses, fidelis Deo servus, & in hoc Miraculo manifestando promtissimus minister. Verus Moses, *extrahens* in lucem, quæ in Sancto Sanctorum nemine vidente facta fuerant. *Quomodo?* in Fonte explicatur voce יצא *exire* fecit, quod antea Moses usurparat de ipso miraculo, seu potius de germine prodeunte e gemmis, quo sese *manifestarit*; nunc idem verbum adhibet, *manifestaturus* miraculum populo Israelitico. *Quid* vero protulit? Virgas omnes nulla relicta, inter quas præcipuum decus nacta erat *virga Aaronis*, absque dubio illam singulari pompa deportavit, ut portando miraculum illustrius redderetur. *Unde?* *a coram facie Jehovæ*, e Sancto Sanctorum, ubi coram Arca fœderis, in conspectu Dei gratiose inter Cherubinos habitantis, depositæ fuerant. *Quo?* ad omnes filios Israel, qui eventum hujus miraculi non sine dolore exspectabant.

LXIV. Videbimus ergo 2. *populum adsistentem & adspicientem: Videruntque*, in Fonte est ויראו *a* ראה *vidit, adspexit, observavit:* Notatur ergo Israelitarum *fervor*, in contemplanda Aaronis virga, non secus, ac Jeremias contemplatus est *Virgam Amygdali*, in Visione Ecstatica sibi oblatam, ubi in Fonte idem verbum, Jer. I, 13. *stupore* quasi attoniti adstabant, mirantes floriditatem in Aaronis Virga, ariditatem in suis, quod non obscure innuit Moses, uno vocabulo usus *viderunt*: quasi stupentes, *Honor*, quem Deo hujus miraculi Autori, ejusque Ministris Mosi & Aaroni deferebant, quorum animos egregie Deus, edito hoc portento, firmaverat, & vindicaverat. Videamus 3. *Tribum assumentem: & acceperunt Vir* (quisque) *baculum suum:* nimirum

mirum inter Iſraelitas primi adſtabant ſingularum tribuum Principes, *capita domuum paternarum*, qui tradiderant virgas Moſi: nunc ergo videntes, quæ in ſola Aaronis Virga evenerant, cum timore & ſtupore quisque ſuam recipit; vel hoc ipſo miraculo edocti, ne quid temere occipiant, adverſus Jehovam, ejusque fideles Miniſtros, quos defenſare, & vindicare poteſt *vindex, ac ultor a tergo Deus. Intelligite ergo inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite; Qui plantavit aurem, non audiat? aut qui finxit oculum, non conſideret? Qui corripit gentes, non arguet?* Pſal. XCIV. 8, 9, 10.

CAPUT VI.

Miraculi Conſervatio.

LXV. Q*Va conſervationem*, Miraculum deſcribitur verſibus 10. & 11. *Dixitque Dominus ad Moſen: Refer virgam Aaron in Tabernaculum Teſtimonii, ut ſervetur ibi in ſignum rebellium filiorum Iſrael, & quieſcant querelæ eorum a me, ne moriantur. Fecitque Moſes ſicut præceperat Dominus.* Mandatum accipit Moſes de adſervanda Aaronis Virga in ſignum rebellium, cujus adſervationis deſcribitur 1. *Cauſa principalis*, *Deus Jehova*, qui iterato allocutus eſt Moſen, ne videatur proprio auſu quidquam tentaſſe. Voluit enim Jehova memoriam hujus miraculi inter Iſraelitas conſervare, ideo adſervandum juſſit, *tanquam memoriale divinæ omnipotentiæ, & humanæ imprudentiæ. 2. Cauſa formalis.* Reportari debebat in Tabernaculum teſtimonii, & reponi in Arca fœderis, quod Vulgata hic vertit *in Tabernaculo Teſtimonii*, inf. eſt *coram Teſtimonio*, ubi adſervari debebat, ut ſupr. v. 4. 7. non ſecus ac de manna idem erat mandatum Exod. XVI, 32. 33. 34. Inde expreſſe Apoſtolus affirmat, in Arca vel circa Arcam in loculamentis, *fuiſſe cum tabulis & Manna quoque Virgam Aaronis, quæ floruerat*; Hebr. IX, 3. 4. qua de re pluribus in annexis quæſtionibus.

LXVI. 3. *Cauſa Finalis*, in Hebr. eſt: *ad obſervationem, in ſignum filiis rebellionis, ut auferas a me murmura eorum, ac non moriantur.* Adſervari ergo debebat *in ſignum*, non modo *fidelium* V. T. quibus venturus Meſſias vivis quaſi coloribus, hac flo-

rida

rida Aaronis Virga depingi debuit, ut *seq. Sectione* probatum dabimus; sed & *infidelium* & rebellium, ut pensitatis iis, quæ circa hanc virgam evenerant, a rebellione & præsenti interitu retrahantur. *Misericors Deus!* qui certis signis etiam infideles & rebelles, immorigeros filios suos, tanquam clementissimus Parens, & a culpa, & a pœna revocat! *Non enim vult mortem Peccatoris*, sed ut convertatur & vivat, Ez. XXXIII, 11. *Gratiosissimus Deus!* qui, quamvis ipse omnia faciat & perficiat, videri tamen vult per ministros fecisse, quæcunque facit: *Ut auferas*, Tu Moses, *murmura eorum a super me.* Quod si Moses hic exclamasset: quid ego auferam, nisi Tu aufers! Sed ita solet honorare suos ministros Deus, quos mundus odit, persequitur; quos mundus reputat inglorios, *cum gloria recipit* Deus, Psal. LXXIII, 24. XXVII, 10.-4. *Causa ministerialis*, *Moses*, qui reportavit Virgam Aaronis, eamque reposuit *coram testimonio*, cujus fidele obsequium singulari & emphatica repetitione laudatur: quam Emphasin in sua versione expressit *Junius*: *Quod fecit Moscheh*, nimirum præcedenti versu ipsi a Deo injunctum; dein addit: *quemadmodum præceperat ipsi Jehova, sic fecit*; ut insinuaretur, nihil fecisse Mosen, nisi quod jussus erat, & quæ erant jussa, ea attentione accuravisse, ut nil omissum fuerit etiam in illis, quæ minutissima videri poterant; memor ipse eorum, quæ dicturus erat Israelitis: *Ne audite ad verbum illud, quod ego præcipio vobis, neque detrahite de eo, ut servetis præcepta Jehovæ Dei vestri, quæ ego præcipio vobis, Deut. IV, 2.* Sed & hic occurrunt Quæstiones non levis momenti.

Qu. XIII. *Ubi adservata fuerit Virga Aaronis?*

LXVII. *Generalior* locus, fuit Tabernaculum Mosis, *specialior*, Sanctum Sanctorum, in quo erat Arca fœderis; *Specialissimus*, Testimonium, seu arca fœderis, cui id nominis tribuit Scriptura, vid. supr. thes. XXIII. Qua vero ratione ibidem collocata? num in arca, vel circa, vel ante arcam, aut e regione arcæ fœderis? Si ad nostrum textum respexerimus, cessat omnis difficultas, cum nihil aliud dicatur, nisi quod coram Testimonio collocata fuerit. Non ergo in Arca, sed coram eadem, vel ante faciem, seu in conspectu Arcæ. Bene ergo ali-

 bi

bi dicitur : *Nihil erat in Arca, nisi duæ tabulæ Mosis*, I. Reg. VIII, 9. quod repetitur II. Par. V, 9, 10 siquidem de Urna & Virga nuspiam præcipitur, quod in arca poni debeant, sed semper *coram Testimonio*, Exod. XVI, 34, Num. XVII, 4, 7, 10. Solus obstare videtur locus Hebr. IX, 4. *In arca urna aurea, habens Manna, & Virga Aaron, quæ fronduerat, & tabulæ Testamenti.* Ad hanc difficultatem concinna conciliatione tollendam ab eruditis varia conquiruntur.

LXVIII. *Quidam* nodum ut solvant, totam respiciunt sententiam, *quidam* vero unam atque alteram voculam, qua recte intellecta, putant omnem tolli posse difficultatem. Qui ad totam respiciunt sententiam, dicunt loca I. Reg. VIII, 9. II. Paral. V, 9, 10. esse intelligenda de illo, quod *principaliter* in arca adservari debuit, tabulis nempe lapideis, quibus arca hæc destinata, alterum vero locum Hebr. IX, 4. *de minus principalibus*, Urna & Virga, quæ ipsa tamen in arcam reposita, sed *occasionaliter.* Ita sentiunt *Osiand. in paraphr. ad Paral. l. c. & Lyra in I. Reg. IIX. Hugo* de hiatu hic solicitus est, ideoque ad Textum: *tabulæ lapideæ, supple*, inquit, *& urna aurea, plena manna, & virga Aaron. Hæc enim omnia testatur Apostolus fuisse in arca, Hebr. IX. In Comment. ad I. Reg. IIX.* Revera autem ejusdem est sententiæ cum *Lyra*, ut patet ex *comment. ad II. Par. V.* Sic enim in notis: *Videtur falsum, quod hic dicitur, quia etiam ibi erat urna aurea, & Virga Aaron, ut dicit Apostolus ad Hebr. 9. a. Salut. In arca erant tabulæ Moysis lapideæ, scriptæ digito Dei, Deut. 9. b. & urna aurea plena manna, Exod. XVI, 9. & Virga Aaron, quæ floruerat*, Num. XVII. d. Deut. *31. Sed quia tabulæ digniores erant, (quia scriptæ digito Dei) ideo tantum de illis hic fit mentio, tamen non excluduntur alia, Tom. ii. 329. cap. 4.* Sed non satisfacit hæc distinctio, præsertim cum exclusiva רק manifeste satis excludat etiam *minus principalia.* Nec sufficit *Tornielli* conjectura, nullis suffulta rationibus. *Vid. Walth. Harm.*

LXIX. *Qui ad certas voces* attendunt, respiciunt vel *exclusivam*, vel *Præpositionem*, vel *relativum*, vel nomen *Arca.* Qui *exclusivam in locis cit.* probare satagunt, particulas illas interdum absolute excludere, interdum accommode solum, & non *universa-*

verſaliter. Ita explicant & *Hugo*, & *König*; Uterque eodem adducto exemplo. *Simile III. Reg. 12. e.* ubi *dicitur, quod nulla tribus ſecuta eſt David, niſi ſola tribus Juda: imo & Benjamin; ſed tribus Juda tantum nominatur, propter regiam dignitatem.* Sunt verba *Cardinal. l. c. Sic in eodem Regum libro cap. XII. 20. negatur, quemquam ſecutum domum David, niſi, ſeu excepta tribu Juda ſolum. Fortiſſima ſane, eaque gemina excluſio eſt, & tamen verſ. 21. illico tribus Benjamin additur.* Verba ſunt *D. König in Vind. Locor. 114. pag. 715. Qui præpoſitionem* ponderant, in epiſt. ad Hebr. notant, *præpoſ.* (In) hic per Hebraiſmum poni, pro *cum* vel *pone.* Ita Piſcator: Es mag / inquit, gedolmetſchet werden / bey welcher / ſcil. Laden / war der güldene Krug mit Manna / und die Rute Aaronis / u. ſ. w. Ita Toſſanus ad I. Reg. IIX. 9. num. 28. die Worte des Apoſtels muß man alſo verſtehen / daß die gemelten zwey Stücke (Manna und die Rute Aarons) nicht eigentlich in der Laden / ſondern in demſelben Ort des Tabernakels / da die Lade war / ja bey und vor der Laden geweſen ſeyn / Exod. XVII. 33. Num. XVII. 10. & *addunt Batavi*; gleichwie das Wort (*in*) offtmahls für bey / genommen wird / als Joſ. V. 13. X. 10. &c. und eben hier in dieſem verſ. *in Horeb* für bey Horeb. *Qui Relativum* obſervant, ἐν ᾗ, putant referendum iſtud, non ad proximum nomen *Arcam*, ſed remotius σκηνὴν, *tabernaculum* hoc ſenſu: in Tabernaculo, adeoque non in arca, ſed penes arcam fuit urna & virga, quæ eſt ſententia *Junii*, & e *noſtris B. Waltheri. Junius* quidem pluribus confirmat exemplis. Vide ſis ejusdem *Parall. Lib. III. p. 461. 465.* B. Waltherus vero egregium addit ex eodem ad Hebr. Cap. IX. 2. ubi pronomen ἥτις itidem non reſpicit nomina immediate præcedentia, ſed remotius σκηνή, quæ vocatur *ſancta* ſeu ſanctitas, quod & Syrus obſervans vertit *Ædem ſacram.*

LXX. *Qui ad nomen Arcam* reſpiciunt, *aut ellipſin ſtatuunt*, in locis I. Reg. VIII, 9. II. Paralip. V. 9. ut ſenſus ſit *in Arca*, ſubintellige ex libro legis, *nihil erat, niſi duæ tabulæ Legis*, q. d. Scriptor ſacer: *ex tota lege nihil continebatur in ea Arca, præter præcepta Decalogi*, atque ſic non excludit Virgam Aaronis & urnam, in qua erat Manna, quæ pariter in Arca erant repoſita: ut faciunt *Vatablus*, & *D. König. l. c. aut ſimpliciter de Arca intelligunt*

etiam

etiam ea, quæ erant *coram Arca*, & ita in *conspectu Jehovæ*, qui singulari modo inter Cherubinos habitat: quod sentit *B. Gerhardus, Theologus celeberrimus: Cum*, inquit, *in arca fœderis nihil aliud fuisse dicatur, quam duæ tabulæ lapideæ*, I. Reg. IIX. 9. II. Paralip. V. 10. quam exclusionem non temere esse prætermittendam apparet, cumque de solis Decalogi tabulis in arcam reponendis mandatum acceperit Moses Deut. X, 5. quod fideliter exsequitur Exod. XL. 20. Denique, cum de Urna aurea Mannam continente, nullum extet aliud præceptum, quam, quod coram Domino in custodiam reponi debeat, Exod. XVI. 33, ideoque non in ipsam Testimonii arcam, sed *coram Testimonio, i. e.* coram arca fœderis reposita dicatur vers. 34. ideo alii statuunt, in arca fœderis nihil aliud fuisse, quam Decalogi tabulas; sed Virgam Aaronis, & Urnam cum Manna in Tabernaculo prope arcam fuisse repositas. Proinde in verbis Epistolæ ad Hebræos, vel Synecdoche statuenda erit, vel relativum ἧ ad remotius, non ad propinquius referendum *LL. CC. Tom. III. Tract. II. Cap. II. Sect. p. 172.* Adstipulatur Junius, tam in notis ad I. Reg. IIX. 9. (*Nihil erat in arca, i. e. intra Arcam sub operculo: nam Urna, in qua erat Manna, & Virga Aaronis, coram Testimonio quidem, sed extra arcam fuisse leguntur, Exod. XVI. 35. Num. XVII. 19. nec pugnat, quod ad Hebr. IX, 4. legitur nam Relativum &c.*) quam in parall. *Foris quidem*, inquit, *ante Arcam fuit urna illa aurea habens Manna, & Virga aurea, quæ germinaverat; quapropter de utroque Moses dixit nominatim, deposita fuisse ante conspectum Jehovæ*; Exod. XVI. 34. Num XVII. 25. *Lib. III. Parall. 461, 462.*

LXXI. *Aut arcæ Nomen* sensu latiori accipiunt, (quæ sententia cum antecedente fere coincidit, & cum illa, quæ in *loco ad Hebr.* præpositionis potissimam habet rationem) vel enim voc. *Arca* stricte sumitur, *pro parte interiori*, seu ventre; & sic nil nisi duas tabulas in se continuit, ut est in I. Reg. VIII. 9. II. Chron, V. 9. 10. *Vel latius pro toto corpore*, quod etiam cellulas includit, seu loculamenta lateralia; & sic vasculum Mannæ complexa est, & Virgam Aaronis: Fuisse autem ejusmodi capsulas, patet ex Deut. XXXI, 26. I. Sam. VI. 8. Cui sententiæ fere omnes Theologi nostri subscribunt; nisi quod *D. König* quæ-

dam

dam hic obvertat, quæ diluuntur a *B. Walth. in Harm. ad I. Reg. IIX. 9. p. 418.* *In Bibliis Ernestinis* Paraphrastæ suum quoque adjiciunt calculum *in gloss. ad I. Reg. IIX. 9.* Summa huc ergo redit: *Fuit Virga Aaronis in arca fœderis, non quidem stricte sic dicta, sic enim nil erat ibi præter tabulas legis*, 1. Reg. IIX. 9. II. Paral. V. 9. *sed latius, ut loculamenta complectatur, ad latus fabrefacta*, Hebr. IX, 9. Num. XVII, 10. Hæc breviter & nervose *J. H. Ursin. in Arbor. Bibl. cap. XXXI. v. 388.* Sed hinc resultat alia quæstio, brevibus ventilanda.

Qu. XIV. *Quomodo in capsa illa, ad Arcæ latus, reponi potuerit tantus baculus, quantum oportebat fuisse viatorium?*

LXXII. Qui simpliciorem amplectuntur sententiam cum *B. Gerhardo*, repositam fuisse Virgam Aaronis non in ipsam testimonii arcam, sed ut est in nostro Textu, *coram testimonio*, id est, coram arca fœderis; non opus habent, ut de hac quæstione sint soliciti, cum in Sancto Sanctorum coram Testimonio spatium fuerit pro baculo etiam longiore. Qui vero vel in ipsa fuisse *Arca* vel *ad latus* in loculamentis & capsulis, statuunt, ad responsionem tenentur; præprimis, si pro Virga Viatoria eam venditare velint. Hoc ipso enim nova nascitur difficultas, quomodo *Virga Aaronis* concludi potuerit *vel in latere arcæ, vel in arca ipsa*, quippe quæ duos tantum cubitos, & semissem longitudinis habuit, uti constat ex Exod. XXV. 10. Resp. (1.) *qualis illa fuerit virga, nobis non satis constat.* (2.) *Si fuit viatorius baculus, commodo hominis usui destinatus, longitudinem arcæ aut non excessit, aut, quando excessit, vel in dimidia sui parte fuit fructus & ita duplicatus alicubi reconditus; vel pars ejus aliqua fuit detracta, eo nimirum loco, ex quo nec frondes prodierunt, nec surgentes gemmæ, nec fructus jam erumpentes, Verba sunt Walth. in Harm. Bibl. p. 418.* Sed (3.) nil opus est istis conjecturis & difficultatibus; cum non fuerit *Viatoria*, sed, ut sæpius dictum, *Insigne summi Sacerdotii*, ut longitudini Arcæ respondens, integrum, vel in, vel coram Arca deponi potuerit, *Conf. supr. Qu. 7. 8. sed superest alia.*

Qu. XV. *Virga Aaronis an semper virens & florida permanserit?*

LXXIII. Affirmat *Abulensis* eo, quod perenne debuerit esse monimentum Sacerdotii Aaronici, divinitus confirmati. Probabile id putant *Bonfrerius*, *Corn. a Lap.* & *Marchantius*, cujus adscribo rationes: *Probabilis*, inquit, *est opinio, Virgam nunquam fuisse desiccatam, sed semper mansisse cum floribus, vel potius fructibus. Ratio adferre potest, tum, quia perfecta sunt Dei opera & miracula; tum, quia Virga haec fuit perenne memoriale & testimonium apud posteros rei gestae, quod per Virgam familiae Aaronis esset assignatum Sacerdotium; hoc autem posteris non ita probari poterat per Virgam siccam. Sic Manna semper fuit sibi simile, & incorruptum in tabernaculo servatum; ut posteris fidem faceret illius, quod populo pluerat in deserto. Ergo & de Virga Aaronis idem dicendum. Hort. past. p. 997. b.* Ex nostris huic accedunt sententiae *D. Friedlib. D. Calov. in Comment. ad V. T.* Num. XVII, 8. Imo *B.* quoque *Gerhardus*, qui fere easdem cum Marchantio affert rationes: *Verisimile est*, inquit, *Virgam hanc nunquam posthac fuisse desiccatam, sed semper mansisse germinantem, floridam ac fructiferam, i. e. flores, & folia, & fructus divino miraculo in ea natos non exaruisse, sed virides & vegetos semper mansisse, quia debebat esse perpetuum memoriale de dignitate Sacerdotii, Aaronicae familiae confirmata; id quod per Virgam aridam posteris non ita certo confirmari poterat, ac per virentem; perinde, ut manna sine ulla corruptione ac putredine in urna aurea adservabatur, in perpetuum μνημόσυνον miraculosae cibationis, quae Majoribus in deserto obtigerat. Part. 1. Homil. p. m. 206.* quae ex eodem repetit *Waltb. in Ep. ad Hebr. I. 1.* *Negat* vero ex nostris *B. J. H. Ursin. Theol. de nostra Ecclesia meritissimus*, suis non destitutus fundamentis, quae ipsa eadem brevitate adscribimus, qua ille conscripsit: (1.) contrarium videtur adserere Apostolus: *Virga Aaronis, quae frondueerat*, Hebr. IX. 4. Nec ratio cogit. Nam (2.) & sicca semper, exstantibus gemmis, floribus, amygdalis, miraculi memoriale esse potuit. Et (3.) si viridis semper ostensa fuisset, suspecta forte res esset de suppositione. Denique (4.) miracula fingere non licet. *Arbor. Bibl. Cap. XXXI, 5. 388.* Restat ultima

Qu. XVI. *Quorsum pervenerit Virga Aaronis?*

LXXIV. Curiosa magis, quam fructuosa. Cum Arca foederis, aliisque ad Sanctum Sanctorum pertinentibus, Virgam Aaronis jam dudum periisse iis dubium esse non potest, brevibus constat, fuisse omnia illa V. T. *umbras* saltem futurorum, quae corpore praesente cessare debebant; seu potius *delineationes* quasdam pictorum, quae ipsa pictura jam perfecta, vel aliis coloribus obteguntur, vel delentur, Heb. X, 1. Col. II. 17. Nolumus tamen adserere, jam tempore Salomonis deperditam fuisse, quod faciunt *Batavi in suis* ad Hebr. IX, 4. notis *n. 14.* Pontificii inter suas reliquias, *Virgam & Mosis & Aaronis ostentant.* De illa negat quidem *Corn. a Lap. Incertum est*, inquit, *quo pervenit Virga Mosis*; sed immemor sui Baronii, ex quo narrat *Stengelius* in legendis suis: *in urbe Senonica, apud Ecclesiam B. Martyris Stephani, cum aliis reliquiis, partem virgae Mosis reperiri.* De hac idem affirmat, *nec impossibile esse*, teste Rudolpho Glabro, *in Lateranensi Basilica Virgam Aaronis adservari*, cit. *Joh. Cunr. Diet. in Antiq. Bibl.* ad Eccl. II. 4. 5. p. 534. a. Sed nugae sunt ejusdem farinae cum fabula Romanorum, qui *Quirinalem lituum* Romuli servabant in Capitolio, vel in curia Saliorum, qui in palatio, quod urbe a Gallis capta, cum illa conflagrasset; postea inter cineres illaesus ille & integer repertus fuit, ut est *apud Ciceronem & Plutarchum. Marchantius* sperat fore, ut cum Arca rursus apparitura sit virga Aaronis in fine seculi. Verba ejus adscribere non piget: *Ignotus est locus, in quo arca delitescit, quia abscondit eam Hieremias, & dixit: ignotum fore locum, donec congreget Deus congregationem populi sui, & propitius fiat. Quod de fine mundi intelligunt S. Epiphanius, & Dorotheus Martyr, & alii cum eis. Tunc autem manifestabitur, ut certius Judaei cognoscant, se in Christum credendo veros esse filios Abrahae, discipulosque Mosis & Prophetarum; cum viderint Jeremiae prophetiam impletam suo tempore; & se arcam habere, qua majores sui caruerant. Tunc ergo forsitan etiam apparebit Virga Aaronis, quae circa Arcam servari solita erat, de Virg. Aaron. Tract. I. Lect. pag. 997. a. m.*

LXXV. Sed, quid de hoc ipso alter noster Martinus? *De occultatione sacri ignis & arcae commentitia quaedam adfert*, (lib. II. Maccab.) *quorum absque dubio, vel Jeremias,*

 vel

vel Esdras, vel Nehemias mentionem fecissent, si vera essent. Et fabulam esse inde deprehenditur. Arcam enim, quam scriptor hic adservatam fingit, Rabbini conqueruntur in toto secundo templo defuisse, Chemnit. Exam. Concil. Trident. P. III. 528. b. Rabbinorum sententia forsan est *apud Galatin: Quinque res defuerunt in ultimo templo, quæ in primo fuerunt. Et unde probatur? Ex eo, quod dictum est Hagg. I, 8. Ascendite in montem & adferte lignum, & ædificate domum, & delectabor in ea, & honorabor.* Hinc enim ואכבר diminute scriptum est, absque litera ה, quæ quinque significat, ad designandum quinque res, in quibus Sanctuarium ultimum fuit a primo diminutum, videlicet *1. ignem, 2. arcam, 3. urim & thummim, 4. oleum unctionis & 5. Spir. Sanctum, de Arcan. Cathol. Verit. Lib. IV. cap. IX. XVII. 211. 338. 239.* Consentiunt *Villalp. Tom. II. P. II. Lib. V. disp. 4. cap. 70. in Ezech. Rainold. in censura librorum Apocr. V. T. Torniell. in Annal. sacris ad annum 3540.* & e nostris *Quistorpius*, qui probabiliter adserit, etiam *quinque hæc* post captivitatem solutam adfuisse, quod probat *generaliter*, quia libri ante captivitatem scripti etiam quandoque literam ה in hac eadem voce non habent, Es. LXVI, 5. I. Sam. II, 30. Num. XXIV, 11. *Specialiter, de igne cœlitus demisso*, Esdr. III, 3. VIII, 35. Mal. I, 10. coll. cum Lev. VI, 9. X, 1. 2. seq. *De Urim et Thummim* Esdr. I, 63. Nehem. VII, 65. *de oleo, Spiritu* item *Sancto*, seu quod Prophetiæ, quod & prophetæ post captivitatem fuerunt Haggæus, Zacharias, Malachias. *De arca*, ex *Josepho lib. 7. de bell. Jud. 24.* non procul a fine, qui legem, quæ in arca asservabatur, inter spolia in Triumpho Vespasiani & Titi novissimam spoliorum fuisse portatam adserit, & Philo (*lib. 3. de Mosis vita*) meminit *vasis legis*, idque suis temporibus fuisse affirmat: sed hoc vas est *Arca*, in quam tabulæ legis propositæ fuerunt. Quid? quod in Passione Domini aulæum, distingvens *Sanctum a Sancto Sanctorum*, scinditur? quis autem hujus distinctionis usus? nisi in Sancto Sanctorum arca fuisset, quam propter solum distingvebatur. *Vid. Quist. ad Hag. I, 8. q. 772. 773.* Conf. tamen omnino *Theod. Hakspan. in not. P. II. p. 1017. 1025.* Nos coronidis loco alium apponimus ex Galatino locum, qui aperte satis de Arca & Virga Aaronis, jam dudum deperditis testatur. *In libro, inquit,*

יומא

יומא (*Joma*) *sic dicitur. In sanctuario secundo non fuit Arca. Traditio enim est, quod ex quo abscissa est arca, abscissa est cum ea urna mannæ, et lenticula olei unctionis, & Virga Aaron & amygdala ejus, & flores ejus, & capsula, quam miserunt Philistæi munus Deo Israel, de Arcan. Cathol. Verit. Lib. IV. Cap. IX. p. 211.* Nunc manum de tabula.

Fuit Sectio Prior: sequitur

SECTIO ALTERA POSTERIOR.

De consideratione Virgæ Aaronicæ Typica seu Mystica, qua sensum Evangelicum.

CAPUT VII.

Typi nimis Generales.

LXXXVI.

IN *narratione rerum gestarum res ipsæ prius intelligendæ sunt, ut narrantur, tum demum, si quid aliud significant, oportet perscrutari.* Ita *August. IIX. de Gen. ad lit. c. 7. In verbis Sancti eloquii prius servanda est Historiæ veritas, postmodum requirenda Spiritualis intelligentia allegoriæ: tunc namque allegoriæ fructus suaviter carpitur, cum prius per Historiam in veritatis radice solidatur.* Ita *Gregor. hom. 40. i. in Evang.* Horum nos dictum & ductum secuti absolutis iis, quæ ad veritatem Historiæ, seu *Textum Mosaicum* explicandum pertinere videbantur, nunc recta progredimur ad *Typum Evangelicum*, seu *sensum Mysticum*; scrutaturi & examinaturi, cujus rei Typum gesserit *Virga hæc miraculosa*, cum ex *intentione divina*, tum *allusione humana*. Quis enim negaret, pulchre satis accommodari posse Typum hunc ab Interpretibus? etiamsi primario illam applicationem Spir. S. non intenderit; modo Analogiæ fidei non sit contraria, quæ in Allegoriis quoque non est negligenda. Semper tamen accurate distingvendum inter *Typos Principales & minus principales, Generales & Speciales, in ipso Dei verbo monstratos fundatosque, & per certam consequentiam inde saltem deductos & scripturæ illatos.* Vide de Typis eorumque tractatione erudite pro more suo disserentem *B. Glass. Phil. s.*

 lib.

lib. II. P. I. Tract. II. Sect. IV. p. 314. 336. Nobis cum temporis ratio non permittat, exactius inquirere in ea, quæ ab Interpretibus h. l. afferuntur, ea saltem delibabimus, quæ obiter hinc inde notamus. Omnibus autem probe pensitatis, dicendum, *virgæ Aaroniticæ* Typos quosdam esse *nimis Generales*, quosdam *minus principales*, *quosdam magis principales*. *Illos* nude saltem enarrabimus; *istos* studiosius considerabimus; *hos* plane & plene examinabimus.

LXXVII. *Nimis Generales* vocamus *Typos*, in quibus *Virga Aaronis* iis rebus applicatur, quæ non sunt ex intentione Spir. S. adeoque a Scriptura non tam efferuntur, quam in Scripturam inferuntur; quorum Autores *laudem* merentur ob inventionem rebus convenientem, præprimis, si applicatio fidei fuerit analoga; *vituperationem*, quanto magis ab analogia fidei recesserint. Respiciunt autem hi Typi *virgam nostram Aaronicam*, vel *divisim*, vel *conjunctim*. Divisim qui respiciunt, referuntur vel *ad Virgam*, vel *ad Aaronem*, vel *ad Amygdala*.

LXXIIX. *Virgam* Allegoriarum Architecti Typum dicunt (1.) *Mariæ*, (2.) *Superbiæ*, (3.) *Disciplinæ*. Placet solo id demonstrare *Joh. de S. Geminiano, ordinis Prædicatorum*, qui vixit seculo XIV. Ille *Mariam* similem dicit *Virgæ*, *ratione* (1.) *nominis*, (2.) *germinis*, (3.) *culminis*, & usum hujus Virgæ refert (1.) *ad dominii ostensionem*, (2.) *defensionem seu percussionem*, (3.) *ad regimen seu directionem*, & (4.) *ad sustentationem*, quæ omnia *non sine insigni idololatria* ad Mariam accommodat, simulque ea, quæ ad solum Christum in Scriptura referuntur, *non sine insigni Scripturæ depravatione*, Mariæ Matri attribuit, vide sis *lib. III. de exempl. & sim. rerum Cap. 134. col. 3. 4.* *Superbiam* Virgæ aridæ comparat: *Virgula*, inquit, *quanto plus habet de humore, tanto citius flectitur: sic qui plus habet de gratia, citius obedit, sed lignum aridum cito frangitur, dum flecti creditur. Non te extollas in cogitatione animæ tuæ, velut taurus; ne forte elidatur per stultitiam virtus tua & comedat folia tua, & fructus tuos perdat, & relinquaris, velut lignum aridum in deserto*, Eccl. VI, 2. 3. lib. X. cap. LXXVI. f. 358. c. 4. *Disciplinam* Virgæ floridæ, sive dixeris *crucem*, lib. XC, XIIX. f. 378. c. 4. sive *correctionem præsentis vitæ* lib. VII. c. XXVIII. 303. c. 2. sive

corru-

corruptionem Prælati, lib. VIII. cap. LXI. f. 337. c. 3. nec inter nostros infrequens est hic de cruce Typus. Sed ne nimis generalia attulisse videamur, pergemus ad alia.

LXXIX. *Aaronem* Typum faciunt Pontificii *Pontificis sui Romani*, ut eo facilius potestatem ipsi adferant, cujus Symbolum Virgam hanc fuisse non ignorant. Inde est, quod *Bellarminus a Pontifice V. T.* ad Pontificem Romanum argumentetur, exinde ejusdem infallibilitatem probaturus, Tom. I. Controv. III. *de Rom. Pontif.* lib. IV. cap. III. 962. b. 963. 2. sed reponimus 1. nuspiam in Scripturis hujus Typi & Antitypi apparet vestigium, 2. Aaron solius Christi gessit Typum, quod abunde Epist. ad Hebr. inprimis Hebr. V. 4. testatur, 3. nobiscum quoque facit *Corn. a Lap. in Comm. I. ad Cor.* rectissime statuens, Pontificem V. T. Typum Christi, non vero Pont. Rom. fuisse. Optime Lutherus noster: *Triplex est citatio figuræ, 1. cum Scriptura ipsa significationem allegoricam proponit, ut, cum Petrus Baptismum per arcam Noah, Paulus per mare rubrum significat, & Christus crucem suam per serpentem, Joh. III. hujusmodi significationes pro articulis fidei sunt habendæ. 2. Cum humanus captus figuram inducit, & per appositam similitudinem aliis aliquot claris Scripturæ Sententiis accommodat, ut Augustinus hoc in loco (Luc. XVII, 12.) per lepram hæresin significari; sed alibi Scriptura hæresis claram mentionem facit: idcirco figura ista fidem non cogit: si enim convellatur, tamen immotum stat fundamentum, videlicet Scriptura, ad quam significationem illam traxerat, 3. est nuda significatio, ex proprio capite conficta, ubi figura sola est, neque quidquam in Scriptura exstat, quod per hanc significari volunt, ut cum per Aaronem Papam intelligi volunt; cum tamen ne apiculus quidem Scripturæ Papæ aut Papatus mentionem ullam faciat, Homil. in Luc. XVII. cit. Glass. Philol. S. lib. II. P. I. Tract. II. Sect. III. Artic. V. p. 298.*

LXXX. *Amygdala* hujus Virgæ, sensu mystico, de *Scriptura, cruce, Christo & Maria* exponit *Hugo*; quia brevibus sese expedit, juvat audire: Virga vel *Amygdalum* ex *S. Scriptura*, *cortex* litera, *testa* allegoria, *nucleus* moralitas, vel: *cortex amarus*, comminatio pœnæ æternæ, *testa dura*, lamenta pœnitentiæ, *nucleus dulcis*, promissio vitæ æternæ. Ista tria sunt in S. Scriptura,

ra, unde in volumine Ezech. ſcripta erant lamenta, carmen & væ. *Lamenta* pœnitentiæ, *carmen* electorum, *væ* improborum. Plura non ſunt in S. Scriptura, nec plures ſunt in Eccleſia. Vel, Amygdalum eſt *crux*, *cortex*, amaritudo Paſſionis, *teſta* fortitudo patientis, *nucleus*, dulcedo glorificationis. Item Amygdalum *Chriſtus*; *cortex* caro ejus; *teſta*, anima; *nucleus*, divinitas. Item Virga vel Amygdalum eſt *beata Virgo*, *cortex*, amaritudo de morte filii, *teſta* fortitudo fidei, *nucleus* gaudium, ſive ſpes reſurrectionis, *Comment. Tom. I. f. 139. col. 1.* Olympiodorus in Eccleſ. Nuces Amygdalas tribus, ait, conſtare partibus. Nam *extrinſecus viridem habent corticem, ligneæ teſtæ impoſitum, cui nucleus ineſt, quem comedimus: Sic eſt homo e corpore, anima & ſpiritu, compoſitus.* At Plinius reperit in nucibus quandam *humani fœtus* imaginem, *multis modis a natura muniti:* inde putat ortam *nucum Amygdalarumque ſparſionem in nuptiis*, boni ominis cauſa, *lib. XV. cap. 22.* Ubi *Dalechamp.* de hoc ritu plura, ut & *Scaliger Pater lib. III. Poet. cap. 100. & Filius in Catull. Alex. ab Alex. lib. II. cap. 5. la Cerda in Virgil. Eclog. 8. v. 30.* Apud Alciatum Amygdalus ſignificat *ingeniorum illud præcox genus, quod non temere pervenit ad frugem*, ut ait *Quintilianus.* Eadem in manu Principis, monet non eſſe cunctandum. Juſtitiam *aufert, qui differt.*

Tolle moras, populo quisquis jus dicere debes:
Judicis hoc baculus clamat Amygdalinus.

quæ habet *Urſin. Arbor. Bibl. cap. XXXI. pag. 390. n. 5.*

LXXXI. *Conjunctim* ſi ſpectetur Virga noſtra Amygdalina, *latiori ſenſu* Typus dicitur (1.) Eccleſiæ, cum adſcripto lemmate: *Nil deſperandum eſt.*

Flebile principium melior fortuna ſequetur,
Sicca etiam viruit Virga, rigante Deo.

Id Urſin. num. 4. (2.) *brevioris, ſed melioris vitæ. Una nocte viruit, floruit, amygdala protulit Virga Aaronis, & vos, o juvenes, cito ad frugem perveniſtis, quia bene diu ſatis vixiſtis; paucis multos annos impleviſtis, &c. Ita D. Mullerus in Caten. Evang. P. I. p. 105.* a (3.) *Mariæ*, quam propterea *Auguſt. ſerm. 18. de temp. Virgam Aaronis vocat frugiferam ſuper naturam*; quod eleganti Emblemate expreſſit *Jac. Maſen.* Virga arida florem proferens, *ſine ſemine germen.*

Cernis,

Cernis, ut arenti vernans rosa stipite surgit,
Et nunc flore viret, quod modo truncus erat.
Virginis *effigies parientis* Virga *putatur;*
De virga flos est: virgine Matre Deus.

Speculo Imag. lib. V. p. 618. Omnes, ut diximus, sunt Typi generaliores, quos indicasse sufficiat.

LXXXII. Extra oleas tamen vagatur *Hugo: Sicut*, inquit, *in arca fuit Virga Aaron, quæ fronduerat, & floruit, & fructum fecit; sic beata virgo rectitudinem vitæ tenuit, frondens per utilem locutionem, florens per bonam opinionem, fructiferans per bonam operationem. Ob hoc etiam non solum virgam habuisse, sed & virga Jesse dicitur*, Es. 11. a. *Egredietur virga de radice Jesse &c. Hæc virga simul fronduit, & floruit, & fructum fecit; quia beata virgo filium genuit, qui est frons, & flos, & fructus. De hac virga dicitur* Num. 24. c. *Orietur stella ex Jacob, & consurget virga de Israel. Beata Virgo dicitur stella, quia illuminat intellectus nostros ad cognitionem Veritatis. Dicitur Virga, quia corrigit nostras distortas voluntates, & dirigit ad amorem divinæ bonitatis. Comm. ad Ebr. f. 258. c. 1. m.* in quo typo tamen notandum: (1.) Omnia hæc cum grano salis esse accipienda, ne, dum Matris laudibus studemus, Filio quidquam detrahamus. (2.) In Papatu hæc ita adseruntur, ut invocationem Mariæ his allegoriis superstruant. Eo fine & Hugo *ex Bernhardo* locum adduxerat: *ille solus, o beata Virgo, laudes tuas siluit, qui te fideliter invocatam in suis necessitatibus senserit defuisse*, vides ergo, quorsum illa encomia Mariæ tendant, ut adorationem Marianam contra omnem scripturam his typorum lenociniis statuminent, & simplicioribus imponant, contra expressa Scripturæ dicta, Matth. IV, 10. Esaiæ XLII, 8. 1. Joh. II, 1. Rom. X, 14. Jer. XVII, 1. contra ipsius Mariæ effatum, quæ nos ad Christum ablegat Johan. II, 5. contra antiquæ Ecclesiæ exemplum, quæ *cum Epiphanio* libere profitetur: Θεὸς ἀπ' ὀυρανῶν ἐλθὼν, σάρκα ἐνεδύσατο ὁ λόγος ἐξ ἁγίας παρθένου, οὐ μὴν δὲ προσκυνουμένης τῆς παρθένου, οὐδὲ ἵνα Θεὸν ταύτην ἀπεργάσηται, οὐχ ἵνα εἰς ὄνομα αὐτῆς προσενέγκωμεν; i. e. *Deus e cœlis veniens, carnem induit Sermo*, (Jesus Christus) *ex Sancta Virgine, non ut adoretur virgo, nec ut ipse eam efficeret Deam, nec ut in ejus nomen of-*

 feramus,

feramus, &c. Et paulo poſt: *ἐν τιμῇ ἔςω Μαρία, ὁ δὲ πατὴρ, καὶ υἱὸς, καὶ ἅγιον πνεῦμα προσκυνείσθω, τὴν Μαρίαν μηδεὶς προσκυνείτω. ȣ λέγω γυναικὶ, ἀλλ' ȣδὲ ἀνδρὶ, Θεῷ προστέτακται τὸ μυςήριον, ȣ̈τε ἄγγελοι χωρȣ̃σι δοξολογίαν ταύτην. In honore ſit Maria, verum Pater, & Filius, & Spiritus S. adoretur: Mariam autem nemo adoret. Nulli fœminæ, quin & nulli viro convenit hocce* (adorationis) *myſterium, Deo illud competit. Neque etiam Angeli gloriam iſtam admittunt, &c. ex tertio libro adverſus hæreſes p. 449. Edit.* Baſil.

LXXXIII. Deinde omnia hæc afferuntur & adſeruntur, ut Chriſto mediatori Matrem in ſalutis negotio adjungant, quando eosdem Typos & eadem dicta & Filio & Matri applicant, cum tamen ipſe Servator accurate monſtret, quantum ſit discriminis in officio Mediatorio & auxiliatorio, inter Se & Matrem, *τὶ*, inquit, *ἐμοὶ καὶ σοὶ*, Joh. II, 4. Bene enim *Danhauerus* in hæc verba: *Phraſis hæc ab Hebræis orta, negationem notat ſocietatis in jure aut officio unius cum alio*, Joſ. XXII, 24. מה־לכם וליהוה. Quid vobis & Jehovæ? Matth. XXIIX, 19. *μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ.* Sic Anacreon e profanis. *τὶ γὰρ μαχαίσοι κἀμοὶ*, quid mihi cum bellis? Senſus ergo eſt: In officio auxiliatorio nullæ tuæ partes, nihil mecum tibi commune eſt, vel ut breviter exponit *Emanuel Sa: Omitte me*, & monet *Chemnitius, diligenter hoc notandum, quod Chriſtus hic voluerit futuræ ſuperſtitioni de advocatione Mariæ opponere hanc ſententiam, ut oſtendat, quantopere abominetur, quando honor ſibi ſoli debitus inter ſe & Matrem, quaſi facta ſortitione aut partitione, dividatur. B. Danh. in Memor. Evang. pag. 109.* notamus (3.) poſſe quidem aliqua ratione ad Mariæ Virginitatem hunc Typum trahi; reſpectu Chriſti ex Virgine nati, ſed inde totam Virgæ Aaroniticæ Hiſtoriam Mariæ accommodare incongruum eſt ei, quippe cujus Virginitas quidem in partu & poſt partum floret, ipſe autem Chriſtus *verum germen eſt Davidis, vera Virga Iſai, Vir Zemach*, ut deinde probabimus.

CAPUT IIX.

Typi minus Principales.

LXXXIV.

Minus principales Typos vocamus, qui quamvis propriissime non sint ex intentione Spiritus Sancti, aut Scriptura monstratrice, propius tamen accedunt *ad scopum*, & quibusdam etiam Scripturæ dictis non invenuste roborari possunt. Consideratur autem in hac *Typica* accommodatione, Virga nostra *Absolute*, & *Relate*. *Absolute* si spectetur, dicimus Virgam Aaronis esse Typum *Christianismi florescentis*, *Pœnitentiæ Virescentis*, & *Resurrectionis certo sequentis*.

LXXXV. *Virga Aaronis* Typus est 1. *Christianismi florescentis*, vel Christiani in Christianismo bonorum operum floribus germinantis. Ita enim *Origenes Hom. IX. in Num.* & ex illo *Augustin.* Serm. 69. de temp. *Qui in Christum credit, primum moritur, deinde renascitur; primum germen est prima in Christo confessio: secundo prius frondescit, ubi renatus donum Gratiæ & Spiritus sanctificationem recipit: deinde profert flores, ubi proficit & suavitate morum decoratus, & fragrantiam misericordiæ & benignitatis effundit; tandem affert fructus justitiæ, quibus non solum ipse vivat, sed vitam aliis præbeat, proferendo ex se verba fidei & scientiæ Dei.* Egregium sane, *judice Walthero*, de hoc opere judicium, analogiæ fidei plane congruum. Quilibet enim Christianus, qui natura aridum est lignum, Servatori suo Christo, ut palmes Viti, inseritur, Joh. XV, 4. 5. ut si tanquam *lignum plantatum juxta rivos aquarum*, Psal. I, 3. *Justus ut Palma germinabit, ut Cedrus in Libano crescet. Plantati in domo Domini, in atriis Dei nostri germina profundent. Adhuc abundabunt in canitie, pingues & virentes erunt*, Psal. XCII, 13. 14. 15. da stehen alle miracula bey einander / die sich mit Aarons Ruthe begeben / verba sunt *Walth. in Epist. ad Hebr. Conc. XLVII. p. 591. Hugo Cardinalis* alium forsan locum respexit: *dicit Origenes*, inquit, *quod virga est Christianus, qui germinat in Christianismo, frondescit in Baptismo, florescit in bona conversatione, fructificat in prædicatione, in Comment. ad Num. XVII. f. 139. col. 1.*

LXXXVI. 2. *Pœnitentiæ virescentis*, test. *D. Botsacc. Virga Aaronis* ante *sterilis*, mox *florida* redditur, Deo benedicente: ita homo est sterilis *Virga* & ficus, Matth. XXI.19. Mala arbor, Matth. III, 10. inutilis palmes, Joh. XV, 2. sed in pœnitentia, accedente Dei spiritu, mox arbor *fructifera redditur*, impletur *fructibus justitiæ*, Phil. I, 11. *fit arbor plantata juxta rivos aquarum*, & *fructus profert in tempore suo*; Psal. I, 3. fructus hi sunt *fructus Spir. Sancti*, Gal. V, 22. *In moral. Ged.* f. 902. Similia habet *D. Calov. Ipse* (Christus) *in nobis germinat fidem*, & *profert flores per confessionem, ac fructus per boni operis exsecutionem, efficit denique, ut ex aridis nostris pulveribus rore gratissimo Sangvinis sui irrigatis*, Es. XXVI, 29. *nova prodeant quasi germina*, Joh. XII, 24. & *ossa nostra tanquam herba germinatura sint*, Esa. LXVI, 4. *In Comment. ad V. T. Num.* cap. XVII, 8. Et h. m. Typus quoque.

LXXXVII. 3. *Resurrectionis certo sequentis.* Qui enim sola verbi virtute aridam Virgam fecit floridam, idem Deus arida corporum nostrorum ossa, sola voce resuscitabit, vivificabit, refocillabit, fructificabit, exornabit. Audi *Augustinum* miraculum hoc ita explicantem: *In his resurrectionis ex mortuis Sacramentum evidenter agnoscimus. Virga enim arida germinat, cum corpus exstinctum cœperit reviviscere. Sed quænam sunt illa quatuor, quæ resurgenti corpori præstabuntur? ut seminatum corpus in corruptione, surgat in incorruptione;* & *seminatum in infirmitate, surgat in virtute; seminatum in ignominia, surgat in gloria; seminatum corpus animale surgat corpus spirituale*, I. Cor. XV, 43. 44. *Ista sunt quatuor, quæ Virga arida corporis nostri in resurrectione germinabit. Augustin. Serm. 99. de tempor.* Quorsum absque dubio digitum intendit *Hugo*, in Comment. ad h. l. *Per ista quatuor*, inquit, *Germinavit, fronduit, floruit, fructificavit; significantur quatuor dotes corporis*, Joh. 5. & 6. *per hoc, quod dicitur ibi quater, resuscitabo*, f. 136. col. 3. *Gregor.* etiam ad Christi resurrectionem accommodat, ex qua nostram resurrectionem efficaciter probari posse, non est, quod dubitemus: *Quid hoc*, inquit, *signo innuitur, nisi, quod omnes, qui usque ad finem mundi jacemus in morte, quasi virgæ reliquæ in ariditate remanemus? sed cunctis virgis in ariditate remanentibus, Virga Levi ad florem rediit; quia corpus Domini, veri*

ri ſcilicet Sacerdotis noſtri, in mortis ariditate poſitum in florem reſurrectionis erupit. Quo flore Aaron recte Sacerdos eſſe cognoſcitur; quia hac reſurrectionis gloria Redemtor noſter, qui de tribu Juda & Levi (falſum poſterius) *ortus eſt, Interceſſor pro nobis eſſe monſtratur. Ecce ergo jam Virga Aaron poſt ariditatem floret, ſed virgæ duodecim tribuum in ariditate remanent; quia jam pridem corpus Domini poſt mortem vivit, ſed noſtra adhuc corpora usque ad finem mundi a reſurrectionis gloria differuntur. Lib. XIV. moral. cap. 28. in princ.*

LXXXIIX. *Relate* ſi Virga noſtra Aaronica conſideretur, accommodatio Typica ſit reſpectu *Arcæ*, in qua conſervabatur *cum Tabulis, & Urnula Mannæ.* Pro Typica ergo variatione *Arcæ*, variant & hic typi: *Arcam* ſi dixeris Typum *Cordis Chriſtiani* in Chriſtum credentis; *Virga* Typus eſt *Orationis.* Audi *B. Walth. Sit cor tuum myſtica Dei arca, in qua circumferantur Tabulæ Moſes* ſeu decem præcepta, *ad vitam recte inſtituendam, Manna Articulorum fidei, & florida Virga ſeriæ Orationis, in Epiſt. ad Hebr. Conc. XLV. p. 577. Arcam* ſi dixeris typum *Virtutis, Virga* typus eſt. *Fides* eſt aurea Urna, in qua cœleſtis *Manna* Chriſtus cum ſuis meritis aſſervatur; *Charitas*; eſt legis impletio, ſignificata *tabulis* Teſtamenti; *Spes* adumbrata eſt *Virga Aaronis*, quæ arida, præter omnem ſpem, una nocte germinavit & floruit, *B. Walther. in Epiſtol. ad Hebr. p. 578. Arcam* ſi dixeris Typum Myſterii Trinitatis; *Virga* denotat Dei *omnipotentiam*; *Tabulæ* Dei omniſcientiam; *Manna* beneficentiam. Illa tribuitur in Scripturis *Patri*; iſta *Filio*: hæc *Spiritui Sancto*, teſte *eodem Walther. in Epiſtol. ad Hebr. Conc. XLVI. p. 578.*

LXXXIX. Si dixeris *Arcam* Typum Eccleſiæ; *Virga* Typus erit *1. Aut Gratiæ divinæ.* Audi *Dietericum*; *Typica Judæorum Arca continebat tabulas, Manna, & Virgam; Myſtica noſtræ Eccleſiæ Arca in ſuis Sacramentis continet divinam Gratiam, qua velut tabulis docemur, paſcimur, tanquam Virga dirigimur & corrigimur. Nec continet ſolum, ſed & per eam confert hæc ipſa Sacramenta ſanctiſſima Deus, tanquam per adjumenta, & divinitus parata inſtrumenta, quorum interventu applicatur omnibus non indigne ſuſcipientibus Virtus meritorum Chriſti. In Antiq. Bibl. p. 204. a. 2. Aut Typus Magiſtratus.* In Eccleſia tres Hierarchiæ. Moſis tabulæ depingunt *ſta-*

 tum

tum Ecclesiasticum, cui *Lex* curæ est, & *Evangelium*, duæ Tabulæ Christi; Virga *Statum Politicum*, qui Sceptro corrigit & corripit; Manna *Oeconomicum*, qui in sudore vultus panem comedit, *Walth. in Epist. ad Hebr. XLVI. p. 578. Herberg. Tom. VI. Magnal. p. 224. sq. 3. Aut Typus crucis*; Audi *Botsaccum*: In *Arca* reposita erat *Manna*, *Virga*, *Lex*: sic in Ecclesia est *Manna* Evangelium, *Lex* Christi; *Virga* crucis & tribulationis; inque ea Lex & cognitio Dei, quam patefecit in ea, 1. Tim. III, 18. *In Moral. f. 322.* Conf. *Joh. de S. Geminiano* de parab. & simil. *L. IX. cap. XLII, 358.* Hæc de *Minus principalibus* adduxisse sufficiat.

CAPUT IX.

Typi Magis Principales.

XC.

M*Agis principales* Typos vocamus illos, qui sunt ex ipsa intentione Dei miraculum hoc eo fine exhibentis, ut simul Typus esset *& confirmandi Sacerdotis summi*, qui erat Aaron, & *venturi Messiæ*, cujus Typum Aaron gessit. Duos ergo hujus loci dicimus principaliores Typos: alter est *Ministerii* seu Sacerdotii; alter *Mysterii* seu Messiæ ejusque Officii.

XCI. Virga enim Aaronis principaliori scopo fuit Typus *Ministerii* seu sacerdotii Levitici, quod patet (1.) *ex miraculi scopo*, qui erat confirmatio Aaronis & Levitarum in Sacerdotio; unde non male concluditur, fuisse quandam analogicam conformationem *in Virga illa florente, & Sacerdotio*, tanquam Typo & antitypo (2.) *Ex Jehovæ mandato*, qui expresse mandato cavit, ut reponeretur לאות *in signum filiis Rebellionis*, ut intuentes hanc Virgam visibile signum haberent Sacerdotii Levitici a Rebellibus neglecti, sed a Deo egregie vindicati, (3.) *ex simili textu*, diximus supra Thesi 85. Davidem Ps. XCII, 13. 14. 15. ea descriptione respexisse ad hoc miraculum, cum omnia, quæ in Virga nostra evenerant, eleganter satis conjunxerit. Nunc addimus denominationem ibidem desumtam a Sacerdotio Levitarum eorumque Ministerio, cujus erat *esse in domo Domini, plantatum esse in ejus atriis, & vivere in servitute Dei.* Hæ ergo

go comparationes scopum monstrant *Virgæ Aaronicæ.* Conf. Psal. LII. 109. (4.) *Ex interpretum consensu*, qui fere omnes ad Christum primario hunc typum dirigunt; non tamen inficias eunt, *Virgam* hanc Figuram fuisse in signum Sacerdotii Levitici, quod sola *Ambrosii* verba supra Thesi adducta abunde demonstrant. *B. Gerhardi* & *Grotii* sententiam allatam habebis infra Thesi 69. 106. Alia de his testimonia lege apud *D. Pelargum*, *Cornel. a Lap.* ut & *Hieron. Lauret.* in voce *Baculus.* (5.) *Ex Historico nexu*, quia omnia Historiæ momenta facilime ad Sacerdotium applicari possunt; *in genere* quidem ad ministerium & V. & N. T. *in specie* vero ad Sacerdotium Leviticum. Nos, qua possumus brevitate, potiora delibantes ad Ministerium *in genere* typum applicabimus,

XCII. Eleganti enim hoc typo tria jucunde delineantur circa statum Sacerdotalem, (1.) *Ministrorum indignitas*, (2.) *Ministerii dignitas*, (3.) *ejusdemque Utilitas.* Primum est: *Ministrorum indignitas*, quæ hic præcipue attendenda; quia ministri natura nihil sunt, nisi aridæ in manu Mosis *virgæ*; *non sumus idonei per nos ipsos ad cogitandum quidquam, velut ex nobis ipsis; sed quod idonei sumus, ex Deo est, qui etiam fecit, ut idonei essemus ministri N. T.* 2. Cor. III, 5. 6. *Quis* enim *Paulus? Quis Apollo? nisi ministri, per quos credidistis; Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus dedit incrementum. Itaque, neque is, qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed Deus, qui dat incrementum*, 1. Cor. III, 5. 6. 7. *Omnes natura sumus inhabiles ad gratiam & munus divinum, Virtute spirituali carentes, natura filii iræ; sed si digniores reddimur aliis, a quo illa dignitas, nisi a Deo; Omnes sumus sylvestres arbores in Horto Dei, qui si ramum gratiæ indiderit, sua electione sublime quid addit. Cujusque nomen suæ additum est virgæ; non hic ullum discrimen neque literarum, neque ligni. Literæ Aaronis neque elegantiores, neque Virga nobilior, sola Dei electio hanc parit differentiam.* Ita fere *Joseph. Hall, in Vis. Bibl. P. I. p. 48.* Gratia ergo Dei, ejusque gratiosa electio ex aridis *floridam* facit *virgam.* Est hic *Chorus obediens; Moses colligens, Deus eligens.* Ea quoque ministrorum vocatio legitima est, quæ fit *populo præsente*, spectante & approbante, *Mose* vero seu Magistratu *vota colligente* & dirigente, sed & assumente Virgam ex manu Aaronis:

tunc

tunc enim Deus floriditate singulari approbat, quem præ aliis elegerit. Quod si omnia tam candide agerentur in electione Ministrorum, ut hic in colligendis virgis res gesta est, non aridas virgas Ecclesia inter suas numeraret, ut vere dici possit: *Multiplicasti Domine gentem, sed non magnificasti lætitiam*, Es. IX, 3.

XCIII. Verum non tam Dominus multiplicavit numerum, quam hi, qui sine ejus voluntate aut vocatione in clerum irrumpunt vel irrepunt, & hi sunt de numero super numerum, indigni de numero numerari. Non enim adspirant ad ordinem sacrum, ut Dominus sit pars eorum, sed ut de parte Domini laute vivant, & de patrimonio Crucifixi honorate incedant. Qui tali fine ad Sacerdotium ascendunt, funem sibi nectunt funestum, & ruinam moliuntur: qui tali intentione beneficium ambiunt, veneficium inveniunt. Et de his recte dixeris, *quod a Spiritu nequam in pinnaculum Templi deferantur, ut æterno tandem præcipitio collisi pereant. Marchant. Hort. Past. p. 1008. 6.* Sed quorsum ego? id dictum volui, nullam virgam dignam fuisse, quæ ad arcam Dei in Sanctum Sanctorum asportaretur; nisi a Deo electa, a Mose collecta, a choro Principum tradita fuisset: sine legitima vocatione *ad Arcam Dei* advolare, in Sanctum Sanctorum irrumpere, est violare & turbare omnia divina & humana. Dignitas est, Dei in ministerio servitus; sed *nemo sibi sumat hunc honorem, nisi a Deo vocatus, tanquam Aaron*, Hebr. V, 4.

XCIV. Alterum, quod hoc typo designatur, est *Ministerii dignitas*, quæ elucet ex *beneficio* & *officio: beneficium* est Dei Magistri, *Officium* servi seu Ministri. Utrumque Ministerio suam asserit dignitatem. *Beneficium* Dei est, quod ex aridis Virgis faciat (1.) *Virgas Gratiæ* (2.) *Virgas Jehovæ*, (3.) *Virgas Ecclesiæ. Virgas Gratiæ* vult esse suos in Ecclesia ministros, *quos Moses invenit:* non qui quærunt beneficia, sed qui, ut beneficia inveniant, prius inveniuntur, quam quærunt. Presbyterium desiderare sine peccato quis potest, modo fiat legitime, ut non tam honos, quam onus desideretur: non enim sine ratione utrumque Paulus conjungit: *Certus est hic sermo, si quis Episcopatum desiderat, præclarum opus desiderat*, 1. Tim. III, 1. Bene Theophylactus: *Si qui cupit præesse, nihil impedio. Opus namque bonum*

deside-

desiderat, hoc est, negotium habere cupit; Nolim tamen dominandi quispiam cupiditate ducatur. In Epist. Pauli, f. 327. b. quo ergo plus operis desiderat, eo plus gratiæ invenit apud Deum, cujus inter virgas numerari, non minima; inter virgas peculiari modo eligi, major, inter Virgas florere, maxima est Gratia.

XCV. *Beneficium* Dei est, quod ex aridis faciat *Virgas Jehovæ.* In Principum virgis singula erant singulorum *nomina*, in Virga Aaronis ejusdem *nomen*; in Virga Mosis *nomen Jehovæ;* At in Ecclesiæ Ministro triplex nomen; sed quale? non Humanum, non politicum, non Hypocriticum, sed *Jehovæ*, cujus est Minister, & *Christi* summi Sacerdotis, cœlestis Aaronis. *Paulus Apostolus non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum ac Deum Patrem*, Gal. I, 1. cui suum minister quidem addit *nomen*, non ut glorietur de suo nomine, & opere; *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da Gloriam!* Ps. CXV. 1. sed sui excitandi gratia, dicturus quasi: En *Tu* Minister Dei, *Tu* servus Jehovæ. *Tu* Sacerdos Christi, *Vigila super te ipsum, excita te ipsum, admone te ipsum, & quidquid sit de aliis, non negligas te ipsum. Tantum proficies, quantum tibi vim intuleris. Thom. a Kemp. lib. 1. de Imitat. cap. ult.* Si ergo honorem quæris *in tuo*, favorem potius agnosce *in divino nomine, cujus gratia es, & gratia ejus, quæ in te collata, non fuit inanis*, I. Cor. XV, 10. *Beneficium Dei*, quod ex aridis faciat *Virgas Ecclesiæ*, quibus singulis, *Pasce*, inquit, *populum tuum cum pedo tuo*, Mich. VIII, 14. Sunt qui putant, Mosen *Virga Aaronis* percussisse petram; sit ita: major erit hujus virgæ gloria. Ecclesiæ ministri *Virgæ* sunt *Ecclesiæ*, quia *percussores Petræ*; illis dicitur, *Loquimini ad Petram, & dabit vobis aquam*, Num. XX, 8. Ad quam petram? utique ad duplicem (1.) loquimini ad *Cor Petrosum* & impœnitens, ut contritionis aquas donet, verbo compunctionis a vobis percussum. (2.) Loquimini etiam, & quidem maxime ad Christum, qui his siccis & duris cordibus aquam gratiæ non denegat abundantem. Ita fere *Marchant. de Virga Aaron. Tract. I. Lect. II. 998. b.*

XCVI. *Officium* vero servi seu *Ministri* est, ne minuat ministerii sui dignitatem, sed augeat potius, considerando, quod *Virga* sit, non Rustici per omne cœnum baculo suo perreptan-

 tis,

tis, sed *Domini*, cujus Virga non est sine autoritate, & gerenti semper insusurrat, ut immaculatam servet. Cui in aula Princeps *baculum* offert, huic dignitatem confert, injungens simul, ut suo se gerat dignum officio. Dignitas est *in Ecclesia ministris*, modo *non demus cuiquam ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros*, II. Cor. VI, 3. 4. *Dignitas* ergo, modo recte gerant & dirigant 1. *Virgam Doctrinæ*. Hebræis baculum gerere signum erat doctrinæ: Præceptoribus sceptra scholastica doctrinæ sunt symbola. In Virga & doctrina Ministrorum fulget *Nomen Jehovæ*, seu doctrina de essentia, voluntate & operibus divinis, quam sedulo inculcant, dicentes cum Messia: *Annunciabo nomen tuum fratribus tuis*, Ps. XXII. 23. splendet in eorum Virga *nomen Jesu*; docent, *quod non in alio quopiam sit salus, nec aliud nomen sub cœlo datum hominibus, per quod oporteat nos salvari, nisi nomen Jesu*, Actor. IV. 12. *Coram arca* quiescit eorum Virga, quorum doctrina auditoribus ad solum Christum viam monstrat, *quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sangvinem ipsius*, Rom. III, 25. Erat hæc conjuncta *tabulis legis cum urnula Mannæ*, Hebr. IX. 4. conjungunt enim ubique Legem & Evangelium, Vinum & Oleum, Luc. X, 34. *Virga Aaronis in arca fœderis notat Ministerium sacrum; Tabulæ Mosaicæ legem; Manna Evangelium. Significatur igitur, Legem & Evangelium debere esse in Ministerio verbi conjuncta. B. Gerh. in Aphorism. Theol. p. 244.*

XCVII. *Dignitas*, modo recte usurpent 2. *Virgam disciplinæ*. Diximus Virgam Symbolum fuisse potestatis etiam Ecclesiasticæ, habent ergo Ministri suas virgas, suam, inquam, potestatem, non ἀυτοκρατορικὴν, quæ soli competit Deo, nec πολιτικὴν, quæ Magistratui civili concessa, & a Spiritu S. Ministerio denegata, Matth. XX, 15. Marc. X, 42. Luc. XXII, 25. II. Cor. I. 24. I. Pet. V, 3. sed mere *Ecclesiasticam*, quæ consistit in prædicatione verbi, dispensatione Sacramentorum, usurpatione clavium, & administratione disciplinæ Ecclesiasticæ, vid. Matth. XIIX, 17. 18. Joh. XX, 33. II. Cor. X. 8. II. Cor. XIII, 10. Nimirum *in reliquis Ecclesiæ ordinibus, Politico scilicet & Oeconomico, potestas aliqua divinitus est concessa; ita quoque ordini Ecclesiastico aliquam*

pote-

potestatem esse datam in propatulo est. Quemadmodum enim nec Politicus, nec Oeconomicus ordo potest obtinere finem suum, propter quem institutus est, nisi per potestatem cuilibet illorum ordini concessam, ita nec Ecclesiasticus potest obtinere finem, propter quem divinitus institutus est, nisi per aliquam potestatem itidem divinitus ipsi concessam, *Gerhard. L. L. C. C. Tom. VI. p. 220.*

XCIIX. Nec tamen hæc quidquam faciunt ad potestatem summam temporalem Rom. Pontifici asserendam, ejusque Cardinalibus, Episcopis & Prælatis, quod vult *Marchantius de Virga Aaronis Tract. I. Lect. I. p. 996.* Probandum illi erat, Pontificem V. T. habuisse omnimodam potestatem, quam sibi arrogat Pontifex Rom. 2. a Pontifice V. T. ad Pontificem Rom. nulla est consequentia. 3. Potestas, quam habet & exercet Pont. Rom. non est juris, sed facti 4. a Virga Aaronica ad potestatem Pontificiam est argumentatio *a baculo* (quod ajunt) *ad angulum.* Nec valet argumentum *Bellarmini*, quod a Sceptris & virgis desumit, hoc loco nobis resolvendum: *Quando*, inquit, *Reges & Principes ad Ecclesiam veniunt, ut Christiani fiant, recipiuntur cum pacto expresso vel tacito, ut sceptra sua subjiciant Christo, & polliceantur, se Christi fidem servaturos & defensuros, etiam sub pœna regni perdendi: ergo quando fiunt hæretici, aut religioni obsunt, possunt ab Ecclesia judicari, & etiam deponi a principatu, nec ulla eis injuria fiet, si deponantur Lib. V. de Rom. Pont. Cap. IIX. Rat. 4. p. 1074.*

XCIX. Enthymemate ludit *Cardinalis*, ut facilius imponat. Fiat ergo Syllogismus: Quicunque Christo sceptra sua subjiciunt, in eorum sceptra Papa habet potestatem. Atqui Christo Reges Christiani sceptra sua submittunt. E. in eorum sceptra Papa habet potestatem. Negatur 1. Consequentia majoris. Quod enim Christo, non fit Papæ; Aliud est Christo, aliud Papæ sceptra subjicere. 2. Si concedatur, Ecclesiam habere aliquam potestatem in Reges, ex eo fundamento, quod Sceptra sua Christo subjecerint; Potestas illa non est civilis, sed Ecclesiastica, quæ in opum & regnorum spoliatione non consistit. Julianus enim, qui a fide Christiana defecit, & Imperatores illi, qui in *Arii* castra transivere, regnis suis exuti non

 fuerunt.

fuerunt. 3. *Subjecerunt sua Sceptra & animas etiam Christo, sub pœna mortis & omnis generis cruciatus: non tamen sequitur, vel Papam vel Ecclesiam posse istas poenas illis infligere*, ut recte respondet *Amesius, Bellarm. Enerv. lib. III. Cap. IX. th. 6. p. 252.*

C. Nimirum Ecclesiæ Ministri *Virga* quidem sunt ornati, non autem instar *Regum*, de quibus Christus: *Reges gentium dominantur, vos autem non sic*, Luc. XII. 26. sed instar *Pastorum*, qui Virga non tam regunt, quam dirigunt oves: inprimis *Pastorum ministri*, quales sunt proprie, qui de Christo Pastore Pastores dicuntur, aperientes & claudentes cœlum, beneficio clavium, quæ sunt instar *virgarum*, quibus claudunt & aperiunt; claudunt cœlum impœnitentibus, aperiunt pœnitentibus, Matth. XIIX, 18. Joh. XX, 23. non tam regentes, quam dirigentes & attendentes, ut omnia in Ecclesia fiant *ordine & decenter*, I. Cor. XIV. 40. sed proh Deum immortalem! Virgam hanc disciplinæ ubique quærimus, nullibi reperimus! diu deperditam dic anne *incuria Ministrorum*; an injuria aliorum, qui autoritatis Ministerialis reliquias prorsus volunt sublatas? Vix *Virgulam correctionis* in manu gestant, qui *Virgam correptionis* usurpare debuissent! Vix *Virgula* minari audent, qui *Virgam* intentare potuissent! Sed hæc temporum est sive *labes* sive *tabes!* Hinc illæ lachrymæ! Ea enim ipsa Disciplina, si suo tempore & modo cum prudentia adhiberetur, summam Ministerio conciliare & potuisset & debuisset Autoritatem; nunc deperdita eidem reliquit & peperit, si non ignominiam, tamen contemtum!

CI. *Dignitas*, modo non abjiciant cum Disciplinæ 3. *Virgam quoque vitæ genuinæ*, quam eleganter satis Virga nostra depingit. *Erat illa* non *curva*, seu *nodosa*, sed *recta.* Vita nimirum Ministri a *curvitate* peccati, & *nodositate* vitiorum libera esse debet, alioquin reprobanda, ignisque æterni incendio operienda. Sit potius *recta* & *procera*, divinæ regulæ conformis; nec ad terram incurvata, nec de ligno spinoso aut præfracta, ut erga alios possit esse *virga directionis*, *Virga correctionis*, erga DEUM *Virga electionis*, *Virga dilectionis*. *Erat illa* non *de nucum frutice*, sed *de Amygdalina arbore.* Nuces relin-

relinquendæ sunt illis, qui sacra tractant: tractanda vero Amygdala, non manibus, sed moribus. Amygdalus enim *Vigilantiæ Sacerdotalis* est Symbolum, quod post hyemem *prima quasi evigilet, quia prima floret*: Hinc quod in Fonte est: *Baculus Amygdali*, Vulgata vertit: *Virga vigilans*, Luth. wackern Stab / Jer. I, 11. LXX. habent βακτηρίαν καρυΐνην, *Theodotion*, ἀμυγδαλίνην, *Aquila* & *Symachus* γρηγοροῦσαν. Vide *de hac Visione Tract. Joh. Henr. Ursin. p. 8.* Vigilare autem debent Ministri, cum *Sui*, tum *gregis* causa. *Sui causa*, ne passionibus & vitiis in animum furtim irrepentibus locum dent dormiendo, & cum corpore se gerendo. *Si incipis tepescere, incipies male habere. Si dederis te ad fervorem, invenies magnam pacem, & senties leviorem laborem, propter Dei gratiam, & virtutis amorem. Thom. a Kemp. lib. I. cap. XX. p. 101. Monstrosa res est gradus summus, & animus infimus; sedes prima, & vita ima; lingua magniloqua, & manus otiosa; sermo multus, & fructus nullus; vultus gravis, & actus levis, ingens autoritas, & nutans stabilitas.* Ita eleganter satis *Bernh.* cit. *Gerh. in Aphor. p. 265.*

CII. *Gregis causa*, ne lupo ferarumque spiritualium occursibus infestentur, nec corrupti mores, neque perniciosi errores gregatim irrumpant, & fero laniatu ovile Dominicum discerpant. Imitentur ergo vigilem Pastorem, fidum Jacobum, de se testantem Gen. XXXI, 39. Audiant monentem Paulum: *Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple*, II. Tim. IV. 5. Nempe excubare debet Pastoris cura pro singulorum salute, & sicut non dormit, neque dormitat, qui custodit Israel; ita nec dormitare debet, aut dormire, qui custodit Israel. *Marchant. de Virg. Aaron. Tr. I. Lect. II. 997. Quid est enim, quod Vigilantibus Pastoribus apparet Angelus, eosque Dei claritas circumfulget*, Luc. II. 9. *nisi quod illi præ cæteris videre sublimia merentur, qui fidelibus gregibus præesse soliciti sciunt? dumque ipsi pie super gregem vigilant, divina super eos gratia largius coruscat. Gregor. hom. 8. in Evang.* Vigilandum vero cum patientia, ut *amygdalus* inter frigora, grandines, pluvias, ventos, non modo crescit, sed & floret. Vita Ministri florida sit, quamvis non libera a multis adversitatibus, a contradictione lingvarum, a calumniis malignantium, ab infestatione improborum, aliis-

 que

que grandinibus & ventis, vitæ Sacerdotalis flores lædere annitentibus. Sed nec id prætereundum, quod Amygdala exterius in cortice duritiem & amaritudinem habeat, interius nucleum gratissimum. *Aspera enim*, verba sunt Gregorii, *& continens duraque debet esse exterius Sacerdotis vita; intus autem in occulto suave quoddam edulium continere: quod tunc manifestatur, cum maturum fuerit, cumque corruptus fuerit stipticus & circumfusus cortex, & lignea nuclei testa defracta Greg. Nyss. lib. de vita Mosis.*

CIII. Ubi *Vita* hæc *sanctitatis*, ibi *Virga dignitatis* in Manu *Aaronis*. Audiamus hac de re Patrum dicta. *Ambrosii* hæc est parænesis ad Sacerdotes; *Audite me Duces & Rectores gregis Christi. Audite me rogantem vos, & pariter timentem & bonorem sacerdotalem demonstrare volentem, ut, cum bonoris vobis prærogativam monstramus, merita etiam congrua requiramus. Dignum est enim, ut dignitas Sacerdotalis prius noscatur a nobis, & deinde servetur a nobis, ut Psalmographi sententia repelli queat a nobis: Homo cum in bonore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus; & similis factus est illis, Ps. 49. 14. (In libro de dignitate Sacerdotali,) Vides nibil in Sacerdotibus plebejum requiri, nibil populare, nibil commune cum multitudine, sobriam a turbis gravitatem, seriam vitam, singulare pondus dignitatis sibi vendicat dignitas Sacerdotalis. Quomodo enim potest observari a populo, qui nibil babet secretum a populo, nibil dispar a multitudine? Quid enim in te miretur, si sua in te recognoscat, si nibil in te aspiciat, quod ultra se inveniat, si qua in se erubescit, in te etiam offendat? Supergrediamur igitur strata gregalis conversationis; sit nostra vita angustior, virtus exuberantior, trames pressior, fides sublimior, callis arctior, vigor mentis exundans, sit gressus ad superiora. (Ambros. Ep. 6. ad Irenaum) Nibil est in boc seculo excellentius Sacerdotibus, si, quod sumus professione, actione potius, quam nomine demonstremus, ut nomen congruat actioni, actio respondeat nomini, ne sit nomen inane, & crimen immane, ne sit bonor sublimis, & vita deformis, ne sit deifica professio, & illicita actio (Ambr. libro de dign. Sacerd. Sacerdos debet esse Christi alumnus a peccatis segregatus; rector, non raptor; speculator, non spiculator; dispensator, non dissipator, pius in judicio, justus in consilio, devotus in choro; stabilis in Ecclesia, sobrius in mensa; prudens in lætitia, purus in conscientia;*

tia; assiduus in oratione; patiens in adversitate; lenis in prosperitate; dives in virtutibus, expeditus in actibus; sapiens in sermone, verax in prædicatione. (*Isid. lib. II. Ep: 2.*) *Accedat ergo Sacerdos ad Altaris tribunal ut Christus, assistat ut angelus, ministret ut Sanctus; populorum offerat vota, ut Pontifex, interpellet pro pace ut Mediator, pro se autem exoret, ut homo: huic expedit, ut divinæ laudis sit amator, religiosus in se, humilis corde, & erga proximorum errata compassione compunctus.* (*Laur. Justin. serm. Corp. Christi.*)

CIV. Tertium, cujus Typus respectu Sacerdotum Virga Aaronis, *Ministerii* est *Utilitas*, seu fructus doctrinæ sperandi a ministris, fideliter officium suum obeuntibus. Væ enim Virgis aridis, quæ in tabernaculo etiam sine germine conspiciuntur! Moses quidem Tabernaculo infert virgas aliarum tribuum, non sine spe germinationis futuræ; ast cum aridas reperit, reddit singulis suas. Multi, mediante vocatione legitima, *per Mosen* seu Magistratum tabernaculo Ecclesiæ inferuntur, non sine spe, fore, ut vel fructus, vel flores, vel ad minimum germina proferant, quod si spes decollaverit, rejiciuntur cum severa increpatione: *tolle quod tuum est, & abi*, *Matth. XX*, 4. Qui vero obnixe omnia agunt, ut suo satisfaciant officio, sunt Virgæ Aaronicæ similes, & in sua officii virga ostendunt *perpetuum vigorem*, studia nempe & desideria, Deo summa animi intentione & attentione, & auditoribus suis, ea, qua par est, diligentia, serviendi; *perpetuum florem*, externam nimirum conservationem, quæ sit honesta, modesta, neminique molesta, & *Amygdalarum decorem*, quæ sunt omnis generis opera in officio, & extra officium, si vel mali corrigendi, vel boni confirmandi, vel mœsti consolandi, vel a egroti visitandi, vel moribundi appellandi, vel pœnitentes absolvendi, vel simplices informandi. Ficui sterili & aridæ maledixit Christus, Matth. XXI, 19. *Maledictus omnis, qui facit opus Domini fraudulenter*, imo cunctanter Jer. XLVIII, 10. *Quod si* enim *jussu Dei sermo propheticus subdit maledictioni eos, qui negligenter occidunt, quantas nos pœnas exsolvemus, si munus Spirituale parvi penderimus, si gladium mortificationis a sangvine corporis nostri abstinuerimus, & in eo castigando subtraxerimus?* Ita *Theodoretus*, cit. *Tarnov. in Exercit. p. 889.*

CV.

CV. Quæ omnia, si temporis ratio permitteret, exactius applicari possent ad diversitatem *tum auditorum in doctrinalibus percipiendis*, quando in cognitione articulorum vel virent, vel florent, vel fructum afferunt, *faciendo, quæ norunt*, Joh. XIII, 17. *& in fructibus ostendendis.* (Quidam enim in audiendis concionibus *mera germina vel folia*, quidam *externos flores*, quidam *maturos* edunt *fructus*, Deo & hominibus dulces;) *tum pastorum*, qui vel diversis donis instructi, vel non eodem studio sacra tractant. Quidam *folia* tantum in sua Cathedra ostentant, non attendentes, quid auditoribus prosint, modo per horulæ spatium mera verba, mera folia sparserint, sine succo, sine fructu, ita horam & operam perdendo: quidam *floribus* superbiunt seu flosculis Rhetoricis: quidam vero *mera amygdala*, sine germine, sine flore, sine omni gratia & lepore proferunt; cum illi, omnium votis, sint optimi concionatores, qui, quod de Virga Aaronis diximus, *Amygdala* verbi divini, non *sine germine* viridioris pronunciationis, nec *sine flore* floridioris elocutionis, in laudem Dei & salutem Auditorum, promunt, & quidem offerentes & afferentes impœnitentibus *amara*, pœnitentibus *dulcia*, omnibus *matura*; quæ continuis studiis ad perfectam maturationem sunt producta, nec immature nimis prolata. Sed convertenda tandem sunt vera ad primarium Virgæ Aaronicæ Typum.

CAPUT IX.

Primarius Virgæ Aaronicæ Typus.

CVI.

MYsterium de Messia, ejusque Officio; Nativitas, Passio, Resurrectio elegantissime hoc Typo fuit adumbrata. Nobis ergo Typus iste primum est *asserendus*, deinde *afferendus*. *Hugo Grotius* in suis Annotationibus videtur de solo Sacerdotii Typo explicasse, sed recte addit *D. Calovius: Non adquiescunt huic significationi pii Veteres; Christum ut in aliis figuris etiam hic adumbratum dicunt;* nec desunt *huic adsertioni* fundamenta. Eo enim ipsa Scriptura nos deducit, cum Virgam illam לאות *signum* dicit *confirmati Aaronici Sacerdotii, ac præfigurati ejus, cujus umbra*

exsti-

exstitit. Quo faciunt etiam descriptiones, quæ de Christo habentur, propheticæ, in quibus hoc miraculum expresse satis Messiæ applicatur. Vid. Es. VI, 1. XVI, 8. LIII, 2. Jer. XXIII, 5. XXXIII, 16. Zach. III, 8. VI, 12. & inprimis ratio Typi & Antitypi, summi Pontificis V. T. Aaronis, & N. T. Jesu Nazareni, quam *in aurea ad Hebr. Epistola* diligenter explicat Apostolus, nec aliud videntur *ipsi Rabbini* innuisse *qui ex arbore vitæ* excisam ajunt hanc virgam. *Vid. supr. th. LXI.* Quis enim non videt commentis illis involuta esse ipsa salutis nostræ mysteria? *Conf. D. Calovius Comment. in Gen. sub fine, cap. III.* Accedit unanimis consensus *S. Patrum*, qui sensu mystico de nativitate Servatoris hunc typum explicant, quod faciunt *Augustinus* & *Gregorius* l. c. *Justinus Martyr in Dial.* cum Triphone Judæo Ephesi habito; *Chrys. Orat. adversus Judæos. Isidorus Hispalensis in Comment.* sup. cap. 15. Num. *Bernhard.* Hom. 2. super *Missus est. Lutherus in Post. Eccles. Fest. Nativ.* & alii.

CVII. Non autem una omnes ratione hunc Typum accommodant. Quidam dicunt, adumbratum hic Christum, partim *ratione Personæ*, quod ex arida velut radice stirpis Judaicæ expressus sit, Es. XI, 1. partim *ratione Officii*, cum *Sacerdotalis*, quod instar testæ exarescens in arca crucis, Ps. XXII, 16. in resurrectione floris instar prodierit, tum *Regii*, quod Ecclesiam suam *virga rectitudinis* gubernet, Ps. XLV, 7. Alii plenius hanc figuram explicaturi, expendunt *conditionem generis, matris, temporis, officii, beneficii, &c.* Nos ad tria præcipua membra Typicam adumbrationem revocabimus, dicentes; Virgam Aaronis eleganti Typo adumbrasse, *Christi Messiæ Incarnationem, Passionem, Resurrectionem.* Incarnationem autem ratione *stirpis, matris, temporis.* Passionem ratione *ariditatis, calamitatis, floriditatis.* Resurrectionem, qua *affectum, effectum, eventum.*

CIIX. *Incarnationis* Typus est Virga nostra 1. *ratione stirpis*, non, ac si Messias nasci debuerit ex ea stirpe, cujus Insigne erat hæc virga, attributa tribui Levi insignita nomine Aaronis; noster autem Servator ex tribu Juda erat oriundus,

Genes. XLIX, 10. Luc. II, 4. Hebr. VII, 14. Apoc. V. 5. sed generaliter hic Virga consideratur *ratione adjunctæ ariditatis*, qua fuit inhabilis ad germinandum, floresque & fructus producendos; non aliter ac stirps regia Davidis ante quidem regia Majestate floruerat inter Israelitas, numerans tot reges, tot principes, ante & post captivitatem Babylonicam, instar arboris pulcherrime crescentis, virentis, florentis, sed ultimis temporibus adventui Messiæ destinatis vix arida Virga de regio Davidis stemmate supererat, ut Josephus, desponsatus Mariæ vir, cogeretur fabriles exercere operas. Videbatur ergo Davidis stemma penitus exaruisse, quemadmodum Virga Aaronis penitus arefacta erat, dum Sanctuario inferebatur coram Domino. Huc facit locus Propheticus, quem de Messia ipsi Judæorum commentarii, & Paraphrasis Chaldaica explicant: egredietur *Virga de stirpe Isai, & surculus de radicibus ejus crescet*, Es. XI, 1. Non Davidem, sed *Isai* Davidis Patrem nuncupat Propheta, ut indicaret humilitatem & despectionem hujus stemmatis, circa tempus orientis Messiæ. *Sicuti enim Deus ex Isai*, hominis privati & civis Bethlehemitici stirpe *Regem sibi elegit potentissimum Davidem*: ita nasciturum intimat hoc nomine Propheta Messiam, ex eodem stemmate, sed valde depresso, & ad incitas, ut sic dicam, redacto. *Stirpem Isai* in Heb. nominat Propheta גזע, (*Gesab*) *truncum succisum*, ut vertit *Junius*; mentionem simul facit *radicis Isai*, ut eo magis describat, quam vilis tunc illa stirps fuerit in oculis hominum: Si enim de arbore nil nisi radix supersit, vel nulla vel minima spes superest de futura arbore; pro miraculo potius habetur, si alia arbor rursus progerminet: ita Arbor regiæ stirpis Davidicæ truncata erat, nilque restabat, nisi truncus, vel in terris abscondita radix. At divino miraculo florida reddita, produxit Virgam Isai, imo Virgam Aaronis. Verba sunt *D. Glassii in tr. de arb. vit. l. 4. c. 11. p. 507.* Conf. eundem *Fes. Annunc. Mariæ, p. 207.* Aliud vaticinium legitur Jer. XXIII, 5. 15. *Suscitabo germen Davidi*, scil. tunc, quando omnia videbuntur excisa & emortua. Aliud

est

est *Amos. IX, 11.* Causas, cur ex arida hac stirpe tanquam arida Virga, nasci voluerit Messias, affert l. *Walth.* sæpius c. p. 593.

CIX. *2. Ratione Matris.* Ut enim Virga Aaronis non ex naturali humore, juxta consvetum naturæ cursum, sed supernaturali virtute fructum tulit, & miraculo divino germinavit: sic Maria supernaturali virtute concepit, & peperit supra naturam, præter rerum seriem, *ex obumbratione Sp. Sancti* Luc. I, 35. *Non ex virili semine, sed mystico spiramine Verbum Dei factum est caro, fructusque ventris floruit:* Quemadmodum etiam *Virga Aaronis* dulci spectaculo simul viret, floret, & fructus habet: Ita in Matre Domini fuit *vigor ætatis, flos virginitatis, & bonor fœcunditatis.* Mirum si cui videtur, audiat *Bernhardum*, plenius typum hunc explicantem & applicantem: *Virga ecce protulit, quod ante non habuit, non radicata plantatione, non defossa surculo, non animata succo, non fœcundata seminario; & tamen cum illi deessent universa naturæ jura, protulit Virga, quod nec semine suggeri potuit, nec radice. Virga ergo potuit contra naturam nuces producere: Virgo non potuit contra naturæ jura filium generare? Bernh.* advent. 3. *imo ut flos in Virga Aaronica exortus eandem non corrupit, sed potius ornavit: sic Christus Maria natus, virginitatem nõ violavit, sed mirabili decore illustravit,* quod notat *Petrus Damianus serm. de annunc. Mar.* In Virga Aaronis veri apparuerunt flores, & veri fructus, quamvis producendi ratio non fuerit naturalis; Maria quoque in lucem protulit verum hominem, verum fructum sui ventris, verum florem, licet modus conceptionis non fuerit naturalis. Pii Veteres huc quoque referunt alios typos; *Adami de terra virgine creati*, Gen. II, 7. *Rubi ardentis*, Exod. III, 2. *Structuræ templi Salomonis, sine ferri strepitu*, I. Reg. VI, 7. *Lapidis sine manu a monte revulsi*, Dan. II, 45. *Portæ* apud Ezech. *clausæ*, Ez. XLIV, 2. de qua ita *Hieron.* *Solus Christus clausas portas vulvæ Virginalis aperuit, quæ tamen clausæ jugiter permanserunt. Hæc est porta Orientalis clausa, per*

quam

quam nemo egreditur & ingreditur, nisi solus Pontifex, & tamen semper clausa est, lib. II. adv. Pelag. & *Augustin. Quid est porta in domo Domini clausa, nisi, quod Maria Virgo semper erit intacta? & quid est: homo non transit per eam? nisi, quod Josephus non cognovit eam? & quid est, quod Dominus solus intrat & egreditur per eam? nisi quod Spir. S. impraegnavit eam? & quid est: Clausa erit in aeternum? nisi, quia Maria erit Virgo ante partum, Virgo in partu, Virgo post partum.* Serm. 19. de temp. f. m. 296. 6. Dicta classica ad hanc rem facientia, sunt, Es. VII, 14. (de quo loco vid. *Luth. Tom. V. Witteb. f. 437. seq. D. Müllerum in Judaism. p. 613. seq. B. Danhav. in Christos. 3. p. 412. Quistorp. in annot. P. I. p. 570. seq. Spanhem. in dub. 34. Jun. in parall.*) Jer. XXXI, 22. (Conf. ad h. l. *Luth. Tom. IIX. Jen. Germ. f. 145. D. Dorsch. in dissert. pecul. G. 3. seq. D. Müll. in Judaism. p. 426. seq.*) Gen. XLIX, 10. (evolve in h. l. *Luth. Tom. XI. Wittenb. in Gen. c. 49. vel Tom. IV. in Gen. f. 223. ex edit. Hieron. Besold.* Conf. Tom. IIX. Jen. G. f. 1445.) Quidam huc etiam ם clausum referunt ex Es. IX, 7. (Vid. ad h. l. *Petr. Gal. de arcan. l. IV. c. 19. p. 251. Haksp. in Not. P. II. 570.*)

CX. 3. *Ratione temporis*, quo natus est Christus. *Virga Aaronis* noctu germinavit, & protulit florem miraculosum. Mane enim Moses egressus eam protulit, ostenditque toti Israel, quae praecedenti nocte proxima in Virga Aaronis evenerant: ita Christus nocturno tempore, *cum Pastores agerent vigilias noctis super gregem*, natus est; & non *Mosis*, sed angeli ministerio Pastores, ad floridam hanc Isai Virgam spectandam cum gaudio sunt invitati, ut vere de hac nocte dici potuerit: *Cum quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus, Domine, exsiliens de coelo, a regalibus sedibus*, Sap. XIIX, 14. 15. Quae ergo nocte circa Virgam Aaronis contingerent, clara in luce ab omnibus Israelitis, non sine admiratione, deinde videbantur: Certe, quae in nativitate Christi nocte concubia evenerant, nunc clara Evangelii luce cum gaudio & tripudio spectantur, depraedicantur; ita ut de fructu nativitatis Christi tota Ecclesia personet, & quotidie dulcissima Amygdala, quae recens natus Messias toti orbi at-

bi attulit, non sine suavitate, & interna animi lætitia gustet. Si enim Amygdala usum præstant *cibi* & *medicinæ*, Christus quoque ex Virgine natus, animæ nostræ & *cibus est*, *Job. VI, 50.* & *medicina:* quia *ex Deo & homine factum est cataplasma, quod sanat omnes infirmitates nostras*, ut ait *Bernhardus Serm. III. in Vigil. nat.* Quid? *sicut in Virga Aaronica, simul conspiciebantur germina, flores & fructus: sic in Christo simul germinat benedicta viriditas Deitatis, deliciosus flos humanitatis, & salvificans fructus beatitatis: ipse germen est gratiæ, frons lætitiæ, flos munditiæ, & fructus justitiæ:* uti *cum Gregorio Bernhardus; Qui* enim *initio dicebat: germina terra! idem & illud lignum, quod erat aridum & infrugiferum, fecit absque terra sine radice germinare, idem etiam Mariæ virtutem ex alto dedit sine virili semine germen illud salutare concipiendi. Chrysost. Orat. adv. Jud.* cit. *D. Calov. in Comment. Major. ad V. T.* Quæ omnia satis quadrant Ipsi *Annuntiationis*, quo hæc scripsi, *festo*, uti, quæ sequuntur, *præsenti Passionali, & instanti tempori Paschali.*

CXI. Nam & *Passionis* Typus est *Virga nostra Aaronica 1. Ariditatis* respectu. Christus certe semper *florida* Virga, *arida* quasi facta est in statu exinanitionis, & cum *florida* esset, qua divinitatem, *arida* videri voluit, qua humanitatem; gloriam Majestatis, cujus per unionem personalem humana ejus natura particeps facta fuit, occultans, & non nisi certo tempore manifestans. Juvat id verbis efferre Paulinis: *Christus Jesus, cum esset in forma Dei* (florida nempe Divinitatis virga) *non esse rapinam arbitratus est, esse æqualem Deo*, (ac si flores majestatis communicatæ cum ostentatione spectandos dedisset) *sed semetipsum exinanivit, formam servi* (aridæ virgæ) *accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus, ut homo. Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, Phil. II, 5. 6. 7. 8.* In cruce vero vere exaruit *florida* hæc *Virga*, ut ipse conqueri potuerit: *Exaruit velut testa virtus mea, Ps. XXII, 16.* In fonte est יָבֵשׁ *aruit, exaruit, exsiccatus fuit*, quod *de gramine arescente* usurpatur, *Ps. XC, 9.* quasi dicat, *florida Virga arida facta, & cor-*

pus meum simile est testæ, quæ igne excocta nihil humidi reliquit. Paulo aliter Hugo: *Aruit tanquam testa, i. e. arida visa fuit in passione virtus, quæ ante passionem faciebat miracula; non, quia non potuit, cum semper esset omnipotens, sed quia noluit; aridam putabant virtutem ejus illi, qui dicebant: Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere, Matth.* 27. e. in Cant. Abac. *Cornua in manibus ejus, seu brachia crucis, ibi, seu in cruce abscondita est fortitudo ejus, non dicit perdita, sed abscondita, Tom. II. f. 50. col. 1.* Ut autem *in arida Virga* Aaroni supererat spes futuræ floriditatis, ita in ipsa hac similitudine solatii quid apparet, *interprete Augustino*, ad hæc verba: *Magnifice quod dixit, firmum factum est nomen meum de tribulatione. Quomodo enim testa ante ignem mollis est, post ignem fortis; sic Domini nomen ante passionem contemnebatur, post passionem honorificatur, Tom. IIX. enarrat. in Ps. XXII. p. 72.* m. vel ut habet *Gregorius: Quid testa ante ignem, nisi molle lutum? sed ei ex igne agitur, ut solidetur. Virtus ergo Humanitatis Christi, tanquam testa aruit, quia ab igne passionis ad virtutem incorruptionis crevit.* cit. *Hug. l. c.*

CXII. 2. *Calamitatis respectu. Baculus* Calamus est. Calamus autem a calamitate, vel potius *calamitas* παρὰ τὴν καλάμην dicitur: *clades, quia clamatur: ut aliud sit grandinis culmum frangentis, aliud furti, aut doli mali. Sic Probus. Verba sunt Donati*, ad illud in Hecyra prolog. *Intervenit vitium & calamitas.* pag. 599. alibi expressius: *proprie calamitatem rustici grandinem dicunt, quod comminuat calamum*, i. e. *culmum ac segetem*, ad illud Eun. l. 1. p. 157. *ipsa egreditur, fundi nostri calamitas*, Christum in passione si *calamum* dixeris, non errabis. *Becmanno* Calamus est ab Hebr. קמל *languere, marcescere.* R. Salom. *exarescere*; ut calamus sit arida Virga, vel *arundo*, ab *areo* sic dicta. In passione Christus est *calamus*, calamitatibus pene, imo plene & plane obrutus, *Virga* manibus sceleratorum indignissime tractata, imo *baculus.* Ut enim hic, dum alios verberat, ipse vapulat; ita Christus impiis militibus vapulans, ipse *virga* est *ferrea, impios ceu*

vas

vas figuli confringens, Psal. II, 9. *Virga Manualis*, seu viatoria nunquam quiescit; sed cum ambulante de loco in locum transfertur. In passione Christus *virga* erat *viatoria*; ex monte oliveti fertur in palatium Hannæ & Caiphæ Sacerdotum, inde in Pilati prætorium, inde in Herodis aulam, inde prætorio quidem redditur, sed mox militibus ipse flagellandus & in montem Golgata non tam deportandus, quam detrahendus ad mortis supplicium. Verus calamus, quasi καλάμη arida & levis, de qua dixeris *stipulam aridam persequeris*, *Hiob. XIII, 26.* Quid, quod Christus, *Virga Aaronis*, bacillis legatur *percussus?* secundum versionem *Bezæ*, *Matth. XXVI, 67.* & alibi unus ministrorum dicatur Christo ῥάπισμα dedisse Johan. XVIII, 22. quod Grammatici dicunt esse ictum, qui virga, baculo aut fuste incutitur, a ῥαπὶς, quod idem est Hesychio, quod ῥάβδος virga, ῥαπίζειν a Plutarcho in Themistocle usurpatur pro virga cædere, fuste percutere. Vid. *Gerhard. Harm. Evang. Cap. VI. p. 61. a. & Cap. VII. p. 75. b.* Videmus ergo Aaronis Virgam in passione aridam, sed madidam quoque, & sangvine Servatoris tinctam *in monte Oliveti*, sudantem sangvine, quem succum dixeris *aridæ huic virgæ* sub onere peccati & iræ divinæ expressum; *In palatio Caiphæ*, sub colaphis & fustigationibus rubentem; *in Prætorio*, variis accusationibus & calumniis maculatam; *in aula Herodis*, varie & indigne tractatam; a militibus castigatione fere attritam, *in Golgathæ fastigio*, in ludibrium quidem, sed in salutem quoque totius mundi suspensam, ibidemque a Sacerdotibus dilaceratam, a militibus vulneratam, a morte excisam & occisam, a Josepho linteis involutam, & in sepulchro depositam! O variam hujus virgæ fortunam! quis credidisset eam pristino nitori & flori restitutam? Verum in Passione etiam sua huic virgæ constitit floriditas, secundum Augustinum: *Sicut Virga Aaron germinavit in populo Judæorum, ita Crux Christi floruit in populo gentium. Serm. 18. de temp.*

CXIII. Fuit enim figura Passionis 3. *floriditatis respectu.* Tria fuerunt in Virga Aaronis, *germina*, *flores*, *fructus*: In passione si considerabis causam impulsivam, habebis *germina*; si formam, *flores*; si fructum, *Amygdala.* Germina erant prima virgæ Aaronicæ ornamenta. Si in passione quæris causam impulsivam, varia videbis germina. *Respectu Dei Patris* progerminant in virga Passionali (1.) Dei decretum, Ps. XVI, 2. Luc. XXIV, 26. Act. II, 23. (2.) Justitiæ & misericordiæ temperamentum, Ps. LXXXV, 11. (3.) Amor erga genus humanum, Joh. III, 16. *Respectu nostri Salvatoris*, progerminant in eadem (1.) Amoris eminentia, Es. LXIII, 9. Joh. XV. 13. (2.) Filialis obedientia, Ps. XL, 8. Hebr. V, 9. seq. (3.) Humilitatis evidentia, Phil. II, 6. *Respectu miserrimi hum. generis*, apparent hic, tanquam germina (1.) Maledictionis divinæ gravitas Deut. XVII, 26. (2.) Servitutis vilitas, Joh. VIII, 34. Rom. VI, 17. 1. Joh. III, 8. Gen. III, 15. (3.) Spiritualis cœcitas, I. Cor. II. 14. *Flores* e gemmis enascebantur; hic in Passione *flos* est (1.) spontaneæ obeditionis, Johan. IV, 34 (2.) Sanguinis profusionis, Rom. III, 25. Eph. I, 17. Col. I, 14. Hebr. IX, 14. (3.) Sufficientissimæ reconciliationis, Rom. V. 10. II. Cor. V, 19. Flores sequebantur *fructus*: qui & in Virga Passionali sunt: (1.) Nostra in peculium adquisitio, Rom. XIV, 9. Tit. II, 14. I. Pet. II, 9. (2.) Nostra in filios Dei adoptatio. Conf. Eph. II, 3. cum Joh. I, 12. Gal. III, 26. (3.) nostra justificatio, Rom. IV, 25. VIII, 3. seq. (4.) nostra Salvatio, Joh. III, 16. quæ prolixiori stylo & filo facilime deduci possent, nisi prolixitatis notam, si nondum incurrimus; effugere laboraverimus.

CXIV. Quod ergo ultimo loco demonstrandum, est quoque *Virga nostra* elegantissima *Resurrectionis* figura; *in genere* quidem Resurrectionis universalis in judicio extremo subsecuturæ, ut diximus sup. Thes. LXXXVII. *In specie* vero, *Resurrectionis Servatoris*, post triduum mortis; Videamus autem

tem melioris methodi gratia in hoc Typo *Resurrectionem Christi* 1. *qua Affectum*, seu modum Resurrectionis, qui in *Virga Aaronis* eleganter satis depingitur. Viruerat *Virga Aaronis* Amygdalina, adhuc arbori Matri inserta; sed excisa, & in manu Pontificis diu satis gestata, exaruerat, amissa omni viriditate, quæ erat instar vitæ: ita Christus, dum viveret, florida erat virga; mortuus vero quasi exscindebatur; non secus ac virga ab arbore evulsa moritur, quod phrasi Prophetica quoque dicitur de morte Christi, eleganti ab excisa virga seu arbore desumta similitudine: *Exscindetur e terra viventium*, Es. LIII, 8. Verbum enim, quod & Dan. IX, 26. de morte Christi violenta usurpatur, alias proprie de arboribus securi succisis legitur, Jud. IV, 20. 2. Reg. XIIX, 4. Jer. X, 3. XXII, 7. XLVI, 23. Deut. XIX, 5. XX, 20. II. Paral. II, 7. I. Reg. V, 6. VI. 36. 12. Es. XLIV. 14. Vid. *D. Geier. in Dan. p. 749. 570.* nihilominus cum *Virga Aaronis* Christus reviviscit, ac si nunquam mortuus fuisset, *in signum rebellibus*, qui jam de morte Christi triumpharant, *quando moritur, peribit nomen ejus*, Ps. XLI, 6. *in signum fidelibus*, quod vivente & reflorescente Christo, & nos certo certius in æternum cum illo simus resurrecturi, victuri, triumphaturi, juxta promissum; *Ego vivo, & vos vivetis*, Joh. XIV. *in signum omnibus*, quod, si ex arida virga Deus germina, flores, fructus producere potuerit, non interveniente sole, succo, aut terra, cur non arida nostra corpuscula vitæ restituerit, cum *omnis natura in solatium nostri resurrectionem futuram meditetur? Sol demergit & nascitur, astra labuntur & redeunt, flores occidunt & reviviscunt, post senium arbusta frondescunt, semina non nisi corrupta revirescunt: ita corpus in seculo, ut arbores in horto occultant vigorem, ariditate mentita. Exspectandum nobis corporis nostri ver. Minut. Felix in Octavio pag. 395.* DEUS hujus miraculi autor erat; idem ille Christum a morte resuscitavit, Act. II, 24. 32. III, 15. XIII. 30. seq. Rom. I. 4. IV, 25. VI, 34. 1. Cor. VI, 14. XV, 4. Eph. I, 20. Ipsum

 aridum

aridum *Virga* corpus refloruit: Christus idem numero corpus e sepulchro extulit, quod in cruce exaruit Marc. XVI, 9. Rom. VIII, 34. 1. Cor. XV, 3. seq. Sicut *Amygdalus* inter arbores prima floret: sic Christus est *primitiæ resurgentium* 1. Cor. XV, 20. Sicut Virga Aaronis Sanctuario illata perpetuo flore & virore fuit decorata: sic Christus, qui in crucis arbore exaruerat, Psal. XXII, 16. in resurrectione instar floris prorupit, imo perpetuo immortalitatis flore & decore triumphat, Rom. VI, 6. nobisque *surculus* ex arida Davidis stirpe promeruit, ut floreamus in perpetuum, Ps. XCII, 14. 15. Es. LXVI, 14. 15. 1. Cor. XV, 37.

CXV. 2. *Qua effectum*, seu fructum resurrectionis. *In Virga* resurrectionis Christi sunt *germina spei*, jam dudum a Paulo ostensa: *Quod si Christus non est suscitatus, vanum est præconium nostrum, inanis etiam fides nostra &c. Si in hac solum vita speramus in Christum, miserrimi sumus omnium hominum*, 1. Cor. XV, 14. 19. Christus enim a morte resuscitatus, et ex arida Virga florida factus, suos bono jubet esse animo, fore, ut ex aridis nostris pulveribus nova prodeant quasi *germina*, Joh. XII, 24. & ossa nostra, *tanquam herba germinatura sint* Es. XVI, 4. O dulce *germen* morituris! norunt illi, *πολίτευμα nostrum esse in cœlis; unde etiam Servatorem nostrum expectamus Dominum Jesum Christum, qui glorificabit corpus nostrum humile, ut conforme fiat ejus corpori glorioso, pro vi illa efficace, qua potest etiam sibi subiicere omnia*, Phil. III. 20. 21. Sunt in hac Virga *flores Dei*, quos vocamus qualitates corporis glorificati, quas cum resurrectione Christus induit, & discipulis spectandas dedit; *Florem Agilitatis*: expende enim mirabiles Christi post resurrectionem apparitiones; *Florem invisibilitatis* Luc. XXIV, 31. *Florem Spiritualitatis:* manducavit ex dispensatione, non necessitate; *Florem immortalitatis* Rom. VI, 6. Apoc. I, 18. *Florem claritatis*, Conf. Matth. XVII, 3. Apoc. I, 14. *Florem roboris & firmitatis*, 2. Cor. XIII, 4. *Florem formositatis*, *Ps. XLV*, 3. *Florem subtilitatis*, *Joh. XX, 19. O dulcissimos flores!* Non sine gaudio

dio Spirituales Israelitæ in hac Virga contemplantur & *gloriam Christo* in resurrectione *communicatam*, Es. LIII, 2. seq. Ps. VIII, 6. Rom. I, 4. 2. Cor. XIII, 4. Eph. I, 20. & *gloriam Christianis* in resurrectione *communicandam*, Phil. II, 2. I. Pet. I, 13. Dan. XIII, 3. Sunt *fructus fidei*, ex virga hac resurrectionis, tanquam suavissima amygdala enascentes, quos ut breuissimis ostendamus, sunt *ratione Christi* (1.) ab omnibus angustiis plenaria liberatio, Ps. CX, ult. Es. LIII, 8. Conf. I, Pet. I. 3. (2.) de hostibus triumphatio, Psalm. LXVIII, 2. Eph. IV, 8. Col. II, 15. Apoc. V, 5. I, 18. Conf. Job. XIV, 19. (3.) Christi coronatio, Psalm. VIII, 6. Hebr. II, 9. Luc. XXIV, 26. Apoc. XIX, 12. Conf. Phil. III, ult. II, Tim. II, 8. Jac. I, 12. Apoc. II, 10. I. Petr. V, 4. *Ratione nostri* vero (1.) Peccatorum condonatio: quia enim Deus Christum suscitavit, solutis mortis doloribus & catenis, Act. II, 24. hoc ipso significatum est, quod Christus sponsor plenarie Deum nostri loco placarit, alias sponsorem nunquam dimisisset; quo Paulus respexisse videtur: *nisi Christus resurrexit, adhuc estis in peccatis vestris*, I. Cor. XV, 17. (2.) Spiritualis renovatio, Rom. VI, 4. Col. III, 1. Apoc. I, 4. (3.) Nostra ad vitam resuscitatio, quem fructum verbis dulcissimis depingit *Athanasius*: *Christus*, inquit, *trophæum de morte excitatum ostendit, simulque certum & indubitatum reddidit, corruptionem* (i. e. talem, qua omnis spes felicissimæ resurrectionis nobis præripiatur) *ab eo deletam esse, nihilque jam deinde, nisi corporum incorruptibilitatem restare, de qua in pignus monumentumque omnino futuræ in posterum resurrectionis Corpus suum incorruptum servavit*, cit. *D. Gerhardo*, *Gerhard. Fil. in Disput. de resurr.* Cap. VI. G. 3.

CXVI. 3. *Qua Eventum*, seu consequens resurrectionis, quod est Christi ad regnum æternum exaltatio, I. Sam. VII, 12. Psalm. LXXXIX, 5. Cujus in Virga Aaronica quoque exhibetur Typus. Sicut enim Aaroni summo Sacerdoti tribuitur h. l. *Virga*, seu Sceptrum insigne regium: ita Christus est simul *Sacerdos* & *Rex Ecclesiæ suæ*

Num. XXIV, 19. Pſalm. II, 6. Eſ. IX, 6. Jer. XXIII, 5. Mich. V, 2. Sceptrum regni ejus eſt *virga rectitudinis*, Pſalm. XLV, 7. Sicut baculus Aaronis arefactus divina virtute regerminat: ita, quamvis regnum Chriſti interdum videatur exaruiſſe & concidiſſe, ſubito tamen iterum effloreſcit, ac manet in æternum Dan. VII, 14. Luc. I, 34. Absque dubio flores *Virgæ Aaronicæ* ſuaviſſimum habebant odorem: Chriſtus odore doctrinæ Evangelicæ, poſt reſurrectionem toti orbi annunciatæ, corda noſtra exhilarat & reficit, Pſ. XXII. 23. Luc. XXIV, 46. ſeq. XI, 21. *Cortex amygdali exterior denotat tum concionem legis, tum crucem; ſed interior verbum Evangelii*, cui Chriſtus involutus: *fructus amygdalinus eſt doctrina Chriſti*, quæ exterius prima fronte *amara* videtur, ſed interius plena eſt *ſvaviſſimo* ſapientiæ *fructu*. Imo, ſicut *Virga Aaronis* ſimul germinat, & fructus profert: ita inter ſubditos regni Chriſti, quidam ſunt *Roſæ florentes*, quidam arbores *fructificantes*; quidam incipientes, quidam proficientes; quidam infantes, quidam perfecti. Germinavit Virga Aaronis arida. *O felices*, ſi in cordibus noſtris natura aridis *Chriſtus Virga florida* progerminet *germen devotionis & pietatis!* Floruit virga arida. *O feliciores!* ſi in nobis *Virga florida Chriſtus* proferat *florem cognitionis & Veritatis*! Fructum protulit Virga arida. *O feliciſſimos!* ſi *Chriſtus Virga florida* in nobis producat *fructus juſtitiæ & ſanctitatis*, ut *repleti* ſimus *fructibus juſtitiæ per Jeſum Chriſtum ad gloriam & laudem DEI*, Phil. I. 11. Quod ſuper eſt, Jeſum ſupplices veneremur, ut ſit nobis *Virga* per potentiam, *flos* per fragrantiam, *fructus* per ſaporis dulcedinem, *frondes* per ſedulam protectionem, qua ſuos ab æſtu tentationum tuetur! *ex Bernh. cit. Baum. in Anal. Typic. Artic.* V. cap. III. 19. p. 665.

Tantum eſt, quod meditati ſumus, DEI gratia adjuti, circa

VIRGAM AARONIS FLORIDAM